

KARYS

1964 M.
BALANDIS - APBIL

Nr. 4

KARYS

1964
Nr. 4 (1401)

Redaktorius — Zigmas Raulinaitis	Dail. literatūros dalį redaguoja — Vincas Jonikas	Atskirus skyrius redaguoja: P. Petrušaitis — Tremties Trimitas
Redakatoriaus pavaduotojas — Jonas Rūtenis	Administratorius — Leonas Bileris	Balys Brazdžionis — Lietuviai Kariai Laisvajam Pasaulyje
Kalbinę dalį redaguoja — Kazys Kepalas	Leidžia — L. V. S. Ramovė New Yorko Skyrius	Kunigunda Kodatienė — Šaulė Tremtyje

TURINYS

E. Meilus — Bostono ramovėnų vėliava, su krikšto motina, Sofija Pūtvyte - Mantautiene viduryje ir valdybos nariais	Viršelis
K. Č. — Asmenvertė, visuomeninė santvarka ir tautos interesai	97
P. Gudelis — Iš lietuvių karių veiklos Užkaukazyje	98
Dr. M. Anysas — Mūšis prie Vorsklos	103
P. Būtėnas — Lietuva ir jos kaimynai	107
Tremties Trimitas	111
Šaulė Tremtyje	113
A. Tumas — Bostono ramovėnų veikla	115
Gen. K. Tallat-Kelpšos jubilėjus	122
Mjr. K. Liaudansko sukaktuvės	123
K r o n i k a	126

ATSTOVAI: Baltimore	M. ŠIMKUS	Los Angeles	O. ŽADVYDAS	Toronto, Canada	VL. RUŠAS
Chicago	A. REKLAITIS	Philadelphia	A. IMPULEVIČIUS	Australija	V. ŠALKŪNAS
Cleveland	L. LEKNICKAS	Rochester	P. SALADZIUS		

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

Boston, Mass. — "Baltic Florists"
Brockton, Mass. — A. Mantautas
Brooklyn, N. Y. — J. Pašukonis
Chicago, Ill. — J. Karvelis, "Margi-
niai", H. Naujoks, "Parama", K.
Rožanskas, G. Šilingaitė, J. Virpša
Detroit, Mich. — V. Perminas
— S. Malinauskas
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas

Newark, N. J. — Kazys Trečiokas
Waterbury, Conn. — V. Vaitkus

KANADOJE:

Hamilton, Ont. — J. Pleinys, Z. Or-
vidas
Toronto, Ont. — Augustinas Kuolas,
P. Misevičius
Montreal, Que. — "Parish Library"

ANGLIJOJE:

"Dainora" — 74 Priory Road, Kew
Surrey

AUSTRALIJOJE:

N. Butkūnas — 9 Cowper Street,
St. Hilda, Vic.
A. Kubilius — 131 Crozier Avenue,
Edwardstown, So. Australia
P. Mažylis — 1 Taroonga Court,
Norlane, Vic.
M. Urbonas, 9 Sixth Ave., Woodville
Gardens, So. Australia

VENEZUELOJE:

Kun. A. Perkumas, SDB — Escuelas
Prof. Salesianas Avda. Miranda,
Boleita, Caracas

THE WARRIOR, magazine for the veterans, of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world.
Published monthly except July and August by "KARYS" — 916 Willoughby Avenue, Brooklyn, N. Y. 11221, U. S. A.
Subscription \$6.00 per year. Single copy 60 cents.

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N. Y.

Isteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgaivintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 4 (1401)

BALANDIS - APRIL

1964

ASMENVERTĖ, VISUOMENINĖ SANTVARKA IR TAUTOS INTERESAI

Jau praėjo virš 20 metų, kai mūsų pasiilgtą Lietuvėlę okupavo svetimi. Šis nevisai trumpas laiko tarpas leidžia mums mėginti įvertinti mūsų šalies nepriklausomybės laikotarpį.

Jei pavieniame žemės ūkyje asmens (t. y. ūkininko) iniciatyva ir veiklumas sudaro pagrindinę sąlygą ūkio progresui, tai juo labiau tas taikintina visų ūkių kolektyvui — valstybei. Nuo valstybę vairuojančių asmenų vertės ir jų sugebėjimų labai daug priklauso pavienių ūkių sėkmė, taigi, vispusiška pažanga.

Kaip galėtumėm vertinti Lietuvos visuomeninę santvarką prieš I Pasaulinį karą? Kaimas buvo vos tepradėjęs organizuotis. Sava šviesuomenė buvo labai neskaitlinga ir ta pati prislėgta caro režimo. Kaimo gyvenimas su jo trilaukio ūkio režiais, — tai baudžiavos liekana, pažangos trukdytoja ir tikra proga visokioms nesantaikoms bei rietenoms. Dvarai svetimųjų rankose. Jų savininkai, — labjaisia pasiturintis šalyje elementas, — neboja šalies ir tautos interesų. Gi, miesto gyventojų didelę dalį irgi sudarė svetimi pirkliai, kurie, nežiūrind jų gausumo, sugebėjo pragyventi ir net dalinai prasigyventi, parazitškai išnaudodami savo tūkstantinį pirklišką sugebėjimą. Taigi, pagrindinis šalies ir tautos kamienas — lietuviškas kaimas — vargo, ir tam skurdui greito galo nesimatė. Aišku, tokia prieš I Pasaulinį karą visuomeninė Lietuvos santvarka, neigiamai veikdama mūsų tautos interesus, privėdė netgi prie dalinio kaimo nutautinimo. (? Red.).

I Pas. karui pasibaigus, kuomet du Europos milžinai, Rusija ir Vokietija, buvo išvesti iš rikiuotės, atsirado auksinė proga ir mažoms tautoms aktyviai pareikšti savo teisę į savysto-

vų gyvenimą. Nors lenkai, prisidengdami savo unijotiškoms pretenzijomis, sugebėjo užgrobti Vilniją, o vokiečiai pasilaikė didesnę Mažosios Lietuvos dalį, betgi rusiškas grobuonis buvo parklupdytas sovietizmo, — ir mes atkūrėme, kad ir apkarpytą, betgi nepriklausomą lietuvišką Lietuvą. Tai buvo tarytum koks auksinis patėkančios saulės spindulys, nušvietęs mūs Lietuvėlės niūrią padangę po užsitęsios ilgų "Aušros" gadynės laukimo metų. Tuo pačiu susidarė sąlygos pakelti mūsų tautiečių asmens vertę, pagerinti eksploatuojamo kaimo būklę ir iškelti augščiau visko tautos reikalus.

Kas gi galėtų tvirtinti, kad I ir II Pasaulinio karo laikotarpy nebuvo padaryta milžiniška pažanga? Tas užguitas, visų niekinamas ir išnaudojamas lietuvis kaimietis, išėjęs mokslus, paima į rankas Lietuvos valstybės vairą, ir kasmet mėgina vytis, toli pažengusią, Vakarų Europą. Surusėję, sulenkėję, suvokietėję, suamerikonėję lietuviai stoja greta ir, štai, įvyksta stebuklas; atkuriamas Mindaugo, Gedimino, Kęstučio, Vytauto Lietuva. Argi reikia stebėtis, kad svetimų dulkių apnešti lietuviai nevisi buvo užtektini patriotai, kurie visuomeninius reikalus statytų augščiau už asmeninius. Vis vien lietuviško asmens vertė kilo, lietuviškas inteligentijos prieauglis kasdien didėjo, ir kasgi galėtų tvirtinti, kad lietuviškoje valdžioje nebuvo daugelio pasišventusių, tautos interesams atsidavusių asmenybių? Tokių skaičius nemažėjo, o didėjo, nežiūrind, kokia buvo jų partinė pažiūra.

O argi visuomeninė santvarka nepagerėjo po to, kai kaimai buvo skirstomi vienkiemiais, dvarai parceliuojami, gi besiplečiantys kooperatyvai palietė vis didesnę šalies ekonomijos da-

IŠ LIETUVIŲ KARIŲ VEIKLOS UŽKAUKAZYJE PIRMOJO PASAULINIO KARO METU

P. GUDELIS

Prieš šešetą metų išleistame Lietuvos kariuomenės 40-ties metų sukaktuviniam KARIO numeryje tilpo K. Ališausko straipsnis "Lietuvos Kariuomenė. "Jame išvardintų Rusijoje įsteigtų lietuvių tautinių karinių dalių sąrašė yra paminėta ir Karso (Kaukaze) tvirtovės artilerijos lietuvių kuopa. Toliau pasakojama apie tos kuopos žuvimą kovose su turkais.

Tikėjau, kad Amerikoje gyvenantys dar du anų laikų darbuotojai neištvers neatitaisę šią klaidą. Tačiau, ligi šiol neužtikau spaudoje jokio jų pasisakymo. Ir aš pats buvęs lietuvių karių organizatorius Užkaukazyje, nors senai ryžausi, bet tik dabar teišsigaliu, tą gražų mitą išaiškinti.

Tačiau tai nelengvas darbas, nes nuo anų laikų praėjo arti 50 metų. Nors atmintyje yra

užsilikę daug smulkmenų, bet, vargu, ar pavyks jas visas chronologinėje tvarkoje išdėstyti. Iš galvos yra išgaravę daugumas datų ir daugelio bendradarbių pavardės.

Užkaukazio lietuvių veiklą esu išsamiai aprašęs 1938 m. "Karo Archyve", bene IX-me ir kituose tomuose. Lietuvoj stropiai surankiotos laikraščių iškarpos bei knygos, kuriose tilpo mano straipsniai, besibastant tremtyje, išsimėtė, tai dabar tenka remtis tik atmintimi ir ligi šiol išsaugotu karo tarnybos lapu. Ne geriau, matyt, yra atsitikę ir su kitų tautiečių turėtais nepriklausomos Lietuvos laikų šaltiniais. Tik tuo galima pateisinti klaidingų mitų atsiradimą.

Savo straipsniu norėčiau ne tik suteikti progos senajai kartai atnaujinti prisiminimus, bet ir naująją kartą supažindinti su anų laikų vei-

lį. Užguitas kaimietis atkuto ekonominiai ir sustvirtėjo tautiniai. Apkarpyti dvarai neteko didesnės dalies savo įtakos į ekonominę šalies gyvenimą, o jų svetimas elementas palaiptisui nuko. Prekybos monopolį palaužė išbujoję kooperatyvai, o svetimi parazitaiški pirkliai pasidarė neberamūs, matydami išsivaduojančius iš po jų "globos" kaimiečius.

Negrižtamai praėjo laikai, kai dvarininkas priverstinai girydavo kaimiečius pristeigtose karčiamose, o pirkliai tiek buvo įsidrašinę, kad veik kiekviename kaime turėjo savo krautuvėlę, ir prekes parduodavo už naturalijas, o ir vogtas naturalijas mielai priimdavo. Tie žiaurūs tautą demoralizuojantieji ir žudantieji laikai liko toli praeity, senelių prisiminimuose. Kaimo žmogus atkuto, pasidarė nuosavo sklypo savininku ir, susibūręs į kooperatyvus, pradėjo pats tvarkyti savo ekonominį gyvenimą.

Ak, argi galima dabar prikaišioti blogumus ar klaidas įvairių lietuviškų partijų atstovams, kurie visi, kad ir nevisuomet sutartinai, prisdėjo, kiek sugebėdami, prie visuomeninės santvarkos gerinimo?

Mes čia, tremty, gal ir nepritariame, kad mūsų valdininkų atlyginimai nevisai derinasi su ekonominiu ūkininkų pajėgumu. Mes juk prisimename ir ūkininkus, kurie daugiau paros stovėdavo eilėje, norėdami parduoti bekonus. Ar-

ba negi užmirštame suvalkiečių ūkininkų streiką ir jo liūdnuos padarinius? Tai, žinoma, vis šešėliai besikuriančios Lietuvos rytmetyje. Jei tamsūs, mirtį bei vergiją nešantieji, Sovietijos debesys nebūtų užgulę mūsų šalies, — Lietuvos Valstybės santvarkos neigiamybės būtų vis kas dešimtmetis mažėję, ir teisinga socialinė santvarka, gal dalinai Amerikos, o gal daugiau Skandinavijos pavyzdžiu, būtų išgalėjusi mūsų šalyje.

Aiškus dalykas, kad bet koks tautos griežtas skirstymas į grupes, luomus, partijas gali sukelti pažangą trukdančius veiksmus. Pasitaisydavo Lietuvoje, — o ir čia, JAV-se yra tautiečių, kurie savo asmeninį gerbūvį ir savo ambicijų ar įgeidžių tenkinimą stato augščiau už visuomenės gerovę ir tautos interesus. Tokiems asmenims ten tėvynė, kur jiems gera. Ar tai auklėjimo stoka, ar emigracijos bei įsikūrimo svetimam krašte vargai, ar gal vergiškas palinkimas pamėgdžioti kitas gausingesnes tautas, — visa tai daug lietuvių atitraukia nuo tautos kamieno. Todėl mes vis nekantriai dairomės ir laukiame: kada, o kada slegiantys Sovietų debesys bus pasaulinės audros išblaškyti, kad vėl po to atgytų Lietuvos Valstybė, kurioje tobulesnė visuomeninė santvarka būtų suderinta su beluomės tautos interesais.

K. Č.

kimo aplinkybėmis. Todėl ryžtuosi kiek plačiau papasakoti bendrai apie lietuvių visuomeninę veiklą Užkaukazyje. Reikia pabrėžti, kad ten lietuviai, kariai ir civiliniai, dažniausia veikė išvien. Išnaudoti visus galimumus santykiaujant su valdžia, buvo steigiamos įvairiais vardais organizacijos, nors jose paskiau darbavosi vis tie patys asmenys.

Mažosioms tautoms rusinti metodus sugalvojo ne darbiniai Lietuvos pavergėjai bolševikai. Jie tik dar labiau sužiaurino buvusios caristinės vyriausybės vartotas priemones. Anais laikais kariuomenėn pašaukti lietuviai būdavo siunčiami tarnauti į tolimiausius Rusijos užkampius. Labai daug jų patekdavo į Kaukazą. Kai 1917 m. rankiojau lietuvius karius, man teko peržiūrėti vieno pasienio pulko prieškarinius sąrašus. Lietuvių pavardžių juose mirgėte mirgėjo.

Kariuomenėje atitarnavę lietuviai būdavo labai palankiai priiminėjami geležinkeliečių tarnybon, todėl daugelis jų pasilikdavo ten tarnauti. Tokiu būdu įvairiuose miestuose susidarė dideli sėšlių lietuvių būriai. Mane vėliau ypač stebino, kad didžioji jų dauguma buvo vedę atsižežtas iš savų tėviškių lietuvaiteis. Bevažinėdamas sutikau vos kelis, armėnes bei gruzines vesti susigundžiusius, lietuvius. Kai 1918 m. buvo organizuotas lietuvių grąžinimas tėvynėn, jie pasiliko Užkaukazyje.

Didžiausias lietuvių būrys buvo susispietęs Tiflise. Ten buvo įsteigtos šios draugijos: Nukentėjusiems nuo karo šelpti d-jos skyrius, Lietuvių savišalpos d-ja, Meno d-ja ir t.t. Iš jose veikusių asmenų beatsimenu Klingą, Dievaitį, mokyt. Silv. Pašakarnį, muziką Šarką. Lietuviai turėjo savo pradžios mokyklą, kurios vedėjas buvo Silv. Pašakarnis. Jis buvo taip pat ir meno draugijos pirmininkas ir turėjo mėgėjų vaidintojų kuopelę. Šarka, vėlesnis Kauno operos choro vedėjas, vadovavo lietuvių chorui.

Kai 1916 m. lankiau Michailo artilerijos mokyklą Petrograde, dažnai užtikdavau lietuvių spaudoje korespondencijų apie Tifliso lietuvių kolonijos veiklą. O kai pabaigęs karo mokyklą, po trumpo tarnybos laikotarpio mortirų divizione, Serpuchove, buvau paskirtas į Karso tvirtovę, tai pravažiudamas sustojau Tiflise ir aplankiau lietuvių centrą. Paskiau vis palaikiau su juo tamprius ryšius ir pravažiudamas visuomet sustodavau aplankyti. Bene ten sužinojau ir apie Karse gyvenančius lietuvius geležinkeliečius: Adomo Tamošiūno ir Devulių šeimas.

Karso tvirtovės artilerijos praporščikas Petras Gudelis 1916 m. pradžioje

Karse apsigyvenau viename forte atokiai nuo miesto. Prie pirmos progos nusileidau į miestą juos aplankyti. O per juos susipažinau su sanit. pusk. Aleksu Vaičkumi, gerai prasilaivusiu, aktyviu veikėju, kuris buvo vėliau susidariusios d-jos didelis ramstis. Tvirtovės artilerijoje suradau taip pat vieną lietuvi, Pakėną, kurį paskiau aprūpindavau lietuvių spauda.

Kai po 1917 m. rusų revoliucijos prasidėjo kareivių ir darbininkų tarybų organizavimas, pasireiškė ir tautinis judėjimas. Bene pirmiausia susiorganizavo ukrainiečiai ir vietiniai gruzinai su armėnais. Pradėjome ir mes, keli pažįstami lietuviai, galvoti apie draugijos steigimą. O ši sumanymą neprašyti pastūmėjo pirmyn "broliai" lenkai. Kartą užtikau įgulos įsakymuose atsišaukimą į lenkus ir lietuvius atvykti į šaukiamą susirinkimą. Skubiai nuvykau į miestą pasitarti su pažįstamais. Nutarėme su kitais sveikintojais prabilti į susirinkusius ir pakviesti lietu-

Sanitarijos puskarininkis Aleksas Vaičkus, Karso lietuvių d-jos v-bos sekretorius. Giliai susipratęs, gabus paskaitų ir pamokų suaugusiems rengėjas (artista Vaičkaus giminaitis).

vius rinktis gretimame kambaryje. Kiek atsime nu, susirado bent dešimt lietuvių, jų tarpe kar. Budrevičius (ar Burlevičius). Besikalbant paaiškėjo, kad beveik kiekvienas iš jų pažįsta dar daugiau lietuvių. Nutarėme netrukus šaukti visuotinį susirinkimą ir tam išrinkome organizacinę komisiją. Ji parūpino įstatų projektą, išgavo Karso kareivių ir darbininkų tarybos lei-

dimą įdėti jos leidžiamose žiniose skelbimą apie šaukiamą lietuvių susirinkimą, taip pat įgulos viršininko įsakymą, tą dieną paleisti lietuvius karius į tą susirinkimą.

Į posėdį surankiojome kiekvienas savo pažįstamus, o dar keli atvyko perskaitę mūsų skelbimus. Susirinkimas priėmė Karso lietuvių Kultūros-švietimo d-jos įstatus, nutarė steigti skaityklą, rengti paskaitas ir vakarinius kursus suaugusiems, bet jau pamiršusiems lietuviškai skaityti, nariams. Į valdybą buvo išrinkti ir pasidalino pareigomis: P. Gudelis — pirmininkas, Ad. Tamošiūnas — pirmininko pavaduotojas, Pr. Devulienė — išdininė, Al. Vaičkus — sekretorius ir kar. Budrevičius — švietimo vadovas.

Kai 1938 m. aprašinėjau "Karo Archyve" lietuvių veiklą Užkaukazyje ir žinioms atnaujinti bei papildyti susitikinėjau buv. kaukazičius, kilo sumanymas nusitraukti. (Priedu buv. Karso lietuvių kultūros-švietimo d-jos v-bos ir porą senų laikų kitų nuotraukų).

Karso lietuvių d-jos v-bai teko, pirmiausia, pasirūpinti surasti nuolatinę patalpą skaityklai ir pamokoms rengti. Kadangi mūsų buvo nedaug, tai Karso kar. ir darb. tarybos, Kultūros-švietimo komisijos pirmininkas užleido vieną kambarėlį mums komisijos užimtame name. Paskiau jis dažnai užeidavo pas mus pasiūdomauti, ką mes veikiame. Ilgainiui jam susidarė įspūdis, apie kurį jis paskiau nekartą viešai pasakojo, kad lietuviai esą veikliausi iš visų tvirtovės srityje veikiančių tautinių grupių. Apie mūsų veiklą greitai sužinojo gretimųjų miestų, Aleksandropolio ir Sarykamyšo, lietuviai. Mat, Karso lietuviai geležinkeliečiai, susitinkdami ten

IV Karso lietuvių kultūros-švietimo d-jos valdyba 1938 m., minint 20-ties metų sukaktuves Kaune. Iš kairės: Petras Gudelis — pirmininkas, Pr. Devulienė — išdininė, Adomas Tamošiūnas — vicepirm., stovi karin. Budrevičius (Burlevičius?) — švietimo vadovas ir Aleksas Vaičkus — sekretorius.

gyvenančius pažįstamus, su entuziazmu pasakodavo jiems apie rengiamas pas mus paskaitas ir gaunamus pasiskaityti lietuviškus laikraščius. Netrukus gavome jų kvietimus atvykti pas juos su paskaitomis. Ad. Tamošiūnas ir aš apsilankėme pas juos ir įsteigėme ten Karso liet. d-jos skyrius. Kiek prisimenu, Sarykamyše pirmininkavo provizorius Demikis. Aleksandropolyje veikė Stanionis, o vėliau kurį laiką kar. P. Masiulis, kai ten buvo apsisotojės pėstininkų dalinys, kuriame jis tarnavo. Apie visa tai savo laiku buvo papasakota Karso k. ir d. tar. kultūros švietimo komisijos pirmininkui. Rašau apie tai ne dėl pasigyrimo, bet kad paaikšėtų, kodėl vėliau aš ausilaukiau didelės paramos, kai rengiausi vykti į frontą rankioti lietuvius karius.

Iš gaunamos lietuvių spaudos mes patirdavome ir apie lietuvių organizavimąsi kituose miestuose. Skaitėme korespondencijas, kad lietuviai kariai ir kitur pageidauja steigti tautinius dalinius. Tačiau tuo pačiu metu Rusijoje plito netvarka. Susisiekimas pradėjo šlubuoti. Laikraščiai ateidavo pavėluodami, o kartais ir visai dingdavo. Dėl tos tai priežasties apie šaukiamą pirmąją Rusijos lietuvių karių suvažiavimą Petrograde mes sužinojome taip vėlai, kad nebesuspėjome pasiųsti ten savo atstovo. Tačiau vėlesni pranešimai apie suvažiavimo eigą, apie Rusijos lietuvių karių sąjungos įsisteigimą, o ypač atsisaukimas steigti tautinius dalinius, buvo mums didelis paskatinimas.

Artimiausiam d-jos v-bos posėdyje svarstėme, ką tuo reikalu galėtumėme padaryti. Mūsų manymu, Užkaukazyje buvo galima laukti vietos gyventojų armėnų bei gruzinų nepalankių žygių Rusijos kariuomenės atžvilgiu. Suirotėje galėtų nekaltai nukentėti ir joje tarnaujant lietuviai. Mes neabejojome, kad plačiame Persijos ir Turkijos fronte lietuvių gali susirasti gana daug. Todėl pravartu buvo juos suburti.

Kaip žinoma, į Rusijos lietuvių karių sąjungos centro komitetą buvo išrinkti kar. J. Laurinaitis, Jurgis Elisonas ir karo vald. Al. (K.) Žilinskas. Pastarasis buvo man asmeniškai pažįstamas, tai sumaniau prašyti jį parūpinti man įgaliojimą aplankyti Užkaukazio kariuomenės dalinius tikslu išaiškinti, kiek juose esama lietuvių, kad paskiau įsteigus atitinkamą tautinį dalinį.

Atsakymą gavau bene liepos mėn. pabaigoje. Manydamas, kad tokio dalinio steigimas gali priklausyti Kaukazo armijos vyriausio vado kompetencijos, nuvažiavau į Tiflisą gauti jo su-

tikimą. Vyriausio karo vado buvo gen. Przevalskis, kuris maloniai išklaušė mano pranešimą ir, dideliu mano nustebimui, papasakojo, kad jo protėviai taip pat yra kilę iš Lietuvos. Jo senelis vartojęs net dvigubą pavardę, bene Gri-mailo-Przevalskis. Leisti organizuoti lietuvių dalinį jis negalėjo, tai nukreipė mane į Kaukazo krašto kareivių ir darbininkų tarybą.

Kad geriau būtų derėtis su Krašto taryba, reikėjo prisitaikyti tarybiniai tvarkai. Greitomis buvo sušauktas Tifliso lietuvių karių pildomojo komiteto posėdis. Kiek prisimenu, jo pirmininku buvo Klemensas Prielgauskas. Posėdyje buvo pritarta Centro Komiteto sumanymui steigti tautinius dalinius ir mano gautam įgaliojimui steigti tokį dalinį Užkaukazyje. Delegatais derėtis tuo reikalu su Kaukazo krašto kar. ir darb. taryba buvome išrinkti Kl. Prielgauskas ir aš.

Surašę atitinkamą raštą, rytdieną nuvykome tarybon. Nors tuo metu jau organizavosi ukrainiečiai, gruzinai ir armėnai, bet krašto taryboje sėdėję rusai su baime žiūrėjo į kariuomenės skaldymąsi. Todėl mūsų reikalavimas buvo atmestas.

Savo tikslą pasiekti, t. y. surinkti ir suorganizuoti lietuvius karius, reikėjo surasti kitus motyvus. Teko suredaguoti naują raštą. Jame, prisiminėme, kad lietuviai iš seno buvo siunčiami tarnauti kariuomenėn į Kaukazą ir kad jų čionai, pavieniai išblaškytų įvairiuose daliniuose, yra gana daug. Kadangi jie rusiškai mažai temoka, tai negali sekti nei suprasti rusų kalba leidžiamos revoliucinės literatūros, nei švietimo pamokų, nei mitinguose sakomų prakalbų. Kad juos iššamoninti, būtinai reikia kreiptis į juos lietuvių kalba ir aprūpinti juos lietuvių spauda. Toliau nurodėme, kad Tiflise, Karse, Aleksandropolyje ir Sarykamyše jau veikia, su vietos tarybų kultūros švietimo komisijomis bendradarbiaujant lietuviai būreliai. Prašėme leisti įsteigti tokius lietuvių švietimo būrelius prie visų Kaukazo armijos Kultūros švietimo komisijų, kur tik susiras pakankamas lietuvių skaičius. Šį darbą prašėme pavesti podp. P. Gude-liui ir komandiruoti jį tuo reikalu į frontą.

(Bus daugiau)

PRANEŠIMAS:

Dar nemažas prenumeratorių skaičius yra nesumokėjęs prenumeratos mokesčio už 1964 m. Tam reikalui į KARI Nr. 3 buvo įdėti "Prenumeratos lydraščiai" (balti ir geltoni lapeliai), todėl malonėkite jais pasinaudoti ir pasiųsti administracijai prenumeratos mokesčius. Čekius prašau adresuoti "KARYS" vardu (be kitokių priedašų).

JONAS MACKEVICIUS

VYTAUTAS DIDYSIS TIES NAUGARDU

MŪŠIS PRIE VORSKLOS

DR. MARTYNAS ANYSAS

Iš rašomo veikalo VYTAUTAS-ALEKSANDRAS DIDYSIS LIETUVOS KUNIGAİKŠTIS)

VYTAUTO KARIUOMENĖ RENKASI TIES KIEVU

“Vytautas ruošia karą prieš totorius”, skambėjo visoje Lietuvoje, Gudijoje, Lenkijoje, rusų kraštuose ir Ordino Prūsijoje. “Vytautas nori nukariauti totorius, atsisėsti chanų soste, atidaryti kelią į Orientą, susivežti visus rytų šalių turtus į savo kraštą”, kalbėjo draugai ir bičiuliai.

Po Salyno sutarties ratifikacijos prasidėjo kariniai pasiruošimai tam dideliam žygiui. Vytautas išsiuntinėjo laiškus visų krikščioniškų šalių valdovams pranešdamas, jog jis noris vienu smūgiu sulaužyti pagonių jėgas ir tolimuose rytuose pastatyti krikščionių kryžių. Jis jieškojo paramos savo žygiui pas Prūsijos Ordiną ir pas lenkus. Istorikas Dluogošas, tačiau, aiškina, kad karalienė Jadvyga stengėsi Vytautą nuo šio žygio atkalbinėti, jam pranašaudama kuoblogiausias pasekas. Susidėjimas su nekrikščionimis, kaip Tochtamišu, Jadvygai atrodęs pasibaisėtinas. Jogaila, nors ir nesutiko su Vytauto susitarimu su Ordinu Salyno sutartyje, atsisakė daryti griežtesnių žygių bijodamas, kad Vytautas gali padaryti dar griežtesnių posūkių. Dėl šito reikalo buvo kilę rimti nesutarimai karališkos poros tarpe.

Vytautą kiek palaikydamas, Jogaila stengėsi gauti iš popiežiaus Bonifacijaus IX kryžiaus karo bulę, kuri tikrai buvo paskelbta 1399 m. gegužės mėn. 4 d. (Bertold Spuler, Die Goldene Horde, p. 138), bet ji Vytautui mažai tepadėjo, nes kariuomenės jau buvo pakelyje.

Vytautas tam žygiui sujungė visas jo valdomos valstybės jėgas. Visi Lietuvos suverenitete buvę kraštai buvo įpareigojami dalyvauti žygyje. Tačiau totoriai ir nesnaudė. Jie taip pat rinko dideles jėgas atremti Lietuvos puolimą. 1399 m. pavasarį Lietuvą pasiekė žinia, kad didelė totorių kariuomenė terioja pietuose nuo Kievo, ten degindama kaimus bei miestelius.

Vytautas išjojo iš Vilniaus į rytus. Smolenske jis laukė Maskvos pagalbinės kariuomenės. Per savo pasiuntinį kunigaikštį Jamuntą jis buvo prašęs, kad jo žentas, Maskvos kniaziaus Vosylius, ir Riaznės kniaziaus Olegas prisidėtų su savo kariuomenėmis. Einant Karamsino aiškinimu, Maskvai jau tuomet nebuvo nieko malonesnio kaip karas tarp Lietuvos ir totorių. Maskvai, be abejonės, buvo malonu susilpninti

totorius, bet iš kitos pusės, maskviečiai bijojo ir Vytauto augančios galios. Or ir pati žygio išdava dar nebuvo aiški. Todėl Maskva susilaukė stoti Vytauto pusėn.

Vietoje Vosylius, Vytautas ir kunigaikštinė Ona Smolenske sutiko savo dukterį Sofiją, kuri su dideliu palydovų pulku buvo atvykusi iš Maskvos. Vytautas reiškė aiškų nepasitenkinimą matydamas, kad jo žentas vengia su juo kartu žygiuoti:

— Maskvos pulkus man būtų mieliau matyti, negu Tavo Mylistos mėlynas akis, — jis pykdamas pasakęs savo dukteriai. Turtingai apdovanojęs, jis pasiuntęs ją atgal.

Kai Vytauto palydovai, karvedžiai, Gedgaudas, Klinisutis ir Manevydas pareiškė savo nepasitenkinimą dėl maskviečių ir riazaniečių neatvykimo, Vytautas jiems atsakęs:

— Maskva lenksis po mano ranka. Kai būsime sumušę Tamerlano ordas, mano žentas man atsiųs duoklę anksčiau, negu aš jos pareikalavsiu.

Iš Smolensko Vytautas jojo į Kieva, kurio apylinkėse rinkosi visa jo kariuomenė, lietuviai, žemaičiai, gudai, rusai ir lenkai iš Lietuvai priklausančios Padolijos. Istorikai yra nuomonės, kad Vytauto kariuomenė buvusi gera, apginkluota pagal paskutinę Europos techniką ir net ap rūpinta artilerija. Lenkų pagalbinį dalinį vedęs lenkų magnatas Spitekas iš Melštyno. Prūsijos Ordinas buvo atsiuntęs tris šimtus glevenių (apie 600) savo geriausių kareivių, kuriems vadovavo iš anksčiau žinomas Ragainės komturas riteris Marquardtas von Salzbachas. Netrūko ir Moldavijos pagalbinės kariuomenės. Ir Tochtamišas buvo kartu su savo dvariškiais. Jo totoriai sudarę atskirą kariuomenės dalinį.

Šitie milžiniški Vytauto pasirengimai neliuko paslėpti Auksinės Ordos vadams. Žinodami, kad Vytautas yra nusistatęs suduoti lemiamą smūgį Auksinei Ordai, jos vadai visomis išgalėmis organizavo pasipriešinimą, surinkdami dideles totorių karių mases, kurios greitai ritosi link pietų Lietuvos.

Bet niekas negalėjęs pakeisti Vytauto nusistatymą išspręsti chano Batu sosto likimą, su naikinti patį Tamerlaną, atidaryti vartus į Orientą ir, galiausiai, prijungti Maskvos kunigaikštystę prie Lietuvos, mano rusų ir vokiečių istorikai (Karamsin, V. p. 132 ir tol.). Visas Lie-

tuvos ir jai priklausančių kraštų karingasis jaunimas sekęs Vytauto vėliavas. Be skaitlingos lietuviškos bajorijos šiame karo žygyje dalyvavęs žymus skaičius ir nelietuvių kunigaikščių. Galima spėti, kad Vytauto planuojamas žygis praplėsti savo ir Lietuvos įtaką į tolimus rytus ir kartu sutriuškinti totorių jėgas, rado gyvą atgarsį visoje karingoje Lietuvos valstybėje.

Birželio mėnesyje Vytautas pasiekė Kieva ir paėmė galingos Lietuvos kariuomenės vadovybę. Neapmatomus laukus dengė kariškos palapinės, kai Vytautas, juodu žirgu jodamas, pats turtingai apsirengęs, pasipuošęs purpuro ir aukso papuošalais, apžiūrinėjo savo galingą kariuomenę. Jis dvasioje, be abejonės, išivaizdino Aukšinės ir Tamerlano Ordų nugalėtoju ir manė pastatydinti totorių sostinėje Serai Lietuvos Vytį ir krikščioniškąjį kryžį.

Šios galingos kariuomenės akivaizdoje jis savo karvedžiams pareiškęs:

— Žygiuokime į totorių kraštą, paimkime totorių žemes, sumuškime totorių chaną Timur Kutlugą, paimkime jo sostą, pasidalinkime jo turtus ir atiduokime jo sostą chanui Tochtamišui, kad jis, pripažindamas mūsų suverenumą, mus pasodintų visose rusų žemėse (Popow, 442 psl.).

Rusų istorikai aiškina, kad Vytautas svajojęs padaryti Aukšinę Ordą sau paklusniu įrankiu, tačiau, pagal jo jėgas, buvęs tai nerealus užsimojimas (Grekow ir Jankowski, 382 psl.).

VYTAUTAS REIKALAUJA, KAD TOTORIAI PRIPAŽINTŲ LIETUVOS SUVERENUMĄ

Liepos mėnesyje Aukšinės Ordos chanas Timur Kutlugas artinosi prie Vytauto kariuomenės. Per savo pasiuntinius jis pasiuntė Vytautui tokio turinio laišką:

— Išduok man pabėgėlį Tochtamišą, nes jis yra mano priešas ir aš negaliu pakesti, kai girdžiu jį esant gyvą ir pas Tave gyvenantį. Išduok man jį ir viskas, kas jo yra, bus Tavo.

Bet Grekow ir Jankowski aiškina, kad šis laiškas buvęs rašytas Vytautui kiek anksčiau (Grekow ir Jankowski, 382 psl.).

Vytautas šį pasiūlymą atmetė. Taip pat aiškina ir Naugardo metraštis. Atsisakydamas Tochtamišą išduoti, Vytautas chano pasiuntiniams pasakęs, jog jis noris su jų chanu (cezariu) pasimatyti (Novgorod Lietopis, 394 psl.).

Apie 280 km pietuose nuo Kievo, toje vietoje, kur Vorskla įteka į Dnieprą, rugpiūčio pradžioje abi kariuomenės susitiko. Chanas Timur Kutlugas greitai pastebėjo, kad jis Vytauto kariuomenei esąs per silpnas ir nusistatė palauk-

ti, kol atvyks Tamerlano kariuomenė, vadovaujama emiro Edigejo, ir susijungs su jo kariuomene. Norėdamas laimėti laiko, jis su Vytautu užvedė derybas.

Kutlugas pasakęs:

— Tu pabėgėlį Tochtamišą neišdavei, tai kodėl Tu trauki prieš mane į kovą, jog mes į Tavo kraštą, į kaimus ir miestelius ginkluoti neįžengėme? Virš mūsų visur yra Dievas ir teisingumas (Novgorod Lietopis, 334 psl.).

Vytautas jam orientališku spalvingumu atsakęs:

— Dievas man davė viso pasaulio valdžią. Mokėk man duoklę ir būk mano vergas.

Vytautas reikalavo, kad Aukšinė Orda pripažintų jo suverenumą, mokėtų jam duoklę ir išorinio suverenumo ženklan kaltų Vytauto ženklą ant totoriškų pinigų. Tuo atveju jis žadėjo nebeteikti pagalbos Tochtamišui. Gudrusis totorius darė išpūdį, kad jis Vytauto reikalavimus priimsiąs, tik prašė trijų dienų laiko apgalvoti. Tuo metu jis pasiuntė Vytautui dovanų ir pareiškė per savo pasiuntinius didžiausią nuolankumą. Bet šis nepaprastas nusizeminimas buvo tik totoriška klasta, kurios Vytautas, deja, nesuprato.

Tuo tarpu atvyko emiras Edigejas su Tamerlano kariuomene. Pražilęs daugelyje karų, judrus ir drąsus, jis turėjo tokią pat galią kaip anksčiau totorių chanas Mamajus. Išgirdęs Kutlugui pastatytas sąlygas, jis surikęs: — Niekومت, mieliau mirti! — ir pareikalavo pasimatymo su Vytautu. Sekančiame susitikime Vytautas nelauktai susitiko pas Kutlugą ir emirą Edigeją. Šis jį pasveikino, pilnas pašaipos, šiais žodžiais:

— Drąsusis kunigaikšti! Jeigu Kutlugas turi būti Tavo sūnus, tai yra teisinga, ką Tu iš jo reikalavai, nes jis yra jaunesnis už Tave. Bet aš esu vyresnis už Tave, todėl yra teisinga reikalauti, kad Tu man mokėtum duoklę ir kaltum mano ženklus ant lietuviško aukso.

Vytautas, pilnai suprasdamas emiro pašaipą dėl mokėjimo duoklės ir totoriškų ženklų kalimo ant lietuviškų pinigų, rūsčiai nutraukė pasitarimą ir apleido totorių stovyklą.

TOTORIAI SUMUŠA VYTAUTO KARIUOMENĘ

Lenkas Spitekas iš Melštyno, kuris dalyvavo Vytauto pasitarime su totoriais, suprasdamas totorių kariuomenės didelę persvarą, graudėnų Vytautą nestoti į kovą. Tačiau pastarasis ir Tochtamišas buvo tvirtai nusistatę šį ginčą išspręsti ginklais. Nors ana nelaimingoji rugpjū-

Tamerlano kariuomenės
totorių raiteliai

čio mėn. 12 d. buvo jau gerokai įpusėjusi, Vytautas liepė pūsti lietuviškus trimitus stoti į kovą. Kariuomenės pulkai pradėjo judėti ir pasileido į bekraštes lygumas.

Iš tolumos į kovos lauką pasipylė skaitlingiausi totorių pulkai pulti Vytauto kariuomenę. Dideliu greitumu jie ją puolė ir mikliai pasitraukė, kai sužalavo lietuvių kariuomenės patrankos. Totoriai, tačiau, jas apjojo iš užpakalio ir užmušė pabūklinius ir jų padėjėjus. Greitai jodami, jie savo taikliomis strėlėmis paguldė mūsų lauke daug kareivių. Vokiečių riteriams totoriai prajodami pakirto kovos žirgų kojas ir greitai dingę stepės dulkėse. Skardžiai skambėjo lietuvių trimitų balsai, šaukiantys lietuvių dalinius iš vieny kautynių į kitas. Totorių pulkai, laukiniu klyksmu, pakartotinai puolė sujungtą kariuomenę. Lietuviškos ragotinės ir kardai kirtoti totorius, bet vis nauji jų pulkai veržėsi į mūsų lauką.

Po keletos valandų kovos rodėsi, kad sujungtai Vytauto kariuomenei pasisekė sukelti tam tikrą totorių suirutę, nes jų kariuomenė visumoje pradėjo trauktis ir vėliau bėgti. Krikščioniškieji karvedžiai, nepažindami mongolų mūsų taktikos, manė, kad totoriai esą sumušti ir traukiasi iš mūsų lauko. Jie pradėjo totorius vytis, kariuomenės daliniai išsiskirstė ir mūsų lauke išsisklaidė. Daugelis kareivių pradėjo net grobį rinkti.

Ūmai, lyg ženklą gavę, iš įvairių pusių iškilo nauji totorių pulkai ir pradėjo pulti išsi-

sklaidžiusius jungtinės kariuomenės dalinius. Kiek vėliau, chanas Timur Kutlugas, geras emiro Edigejo mokinys, puolė dar neiširusią jungtinę kariuomenę iš užpakalio, pralauždamas jos eiles. Nebepadėjo joks drąsumas nei sumanumas. Didžioji Vytauto kariuomenė, kartą iširusi, nebegalėjo susijungti ir tinkamai gintis. Jos dalinius apsūpė, Tamerlano raiteliai pradėjo juos iš visų pusių naikinti.

Tai buvo baisus mūsų, kuris dėl savo didumo ir neigiamos išdavos turėjo nepaprastai daug reikšmės Lietuvos rytų politikai. Mūsų pavirto į dideles skerdynes, kurios tęsėsi ligi nakties. Istorikai aiškina, kad Tochtamišas su savo totoriais pirminis pasitraukė iš mūsų lauko, kai pamatė, kad jo, Vytautu paremtos viltytys, neišsipildė. Kai pradėjo temti, Vytautas Vorsklos mūsų buvo visiškai pralaimėjęs, jo pavyzdinga kariuomenė daugumoje buvo sunaikinta. Jis pats, su savo artimaisiais ir rinktiniais raitelių daliniais paspėjo iš mūsų lauko pasitraukti ir nakties tamsumoje dingti. Tamerlano laukiniai karvedžiai nugalėjo rytų Europos krikščionišką kariuomenę ir jos vadą Lietuvos kunigaikštį Vytautą.

Du trečdaliai Lietuvos kariuomenės likę mūsų lauke. Tūkstančiai lietuvių, žemaičių, gudų, rusų, tiek lenkų bei Ordino kareivių gulėjo negyvų mūsų lauke, kiti merdėdami laukė totoriško kumpo kardo smūgio. Lietuvos bajorijos didžioji dalis nebegrižo. Žuvo apie 15 lietuvių kunigaikščių; visų žuvusių kunigaikščių skaičius

siekęs net 74. Istorikai jų tarpe mini Kievo, Smolensko, Bielsko kunigaikščius ir Smolensko vietininką kunigaikštį Jamuntą (Popow, 442 psl.; Novgorod Lietopis 395 psl.). Šiame mūšyje žuvo ir Padolijos lenkų vadas Spytekas iš Melštyno. Totorių rankose liko visa Vytauto kariuomenės gurguolė su maistu, ginklais ir padargais.

Aiškinama, kad Vytautas šiame mūšyje vos nepraradęs savo gyvybės, bet smulkmenų nepaduodama. Su juo iš mūšio lauko ištrūko ir jo brolis Žygimantas, kuris 9 metus buvo Ordino įkaitu. Mūšyje sunkiai sužeistasis chanas Timur Kutlugas kiek vėliau miręs. Totoriai persekidami Vytauto kariuomenės likučius net pasiekė Kieva.

Totoriai iš miesto išreikalavo 3,000, o iš Pečioros vienuolyno 30,000 lietuviškų sidabrinių kontribuciją. Naugardo metraštis tačiau aiškina, kad totoriai iš Kievo paėmė tik 500 rublių duoklę, o iš Pečioros vienuolyno tik 30 rublių. Atrodo, kad minėtas metraštis dėl kontribucijos klysta, gal ir sąmoningai, nes totoriai niekuomet nebuvo kuklūs savo reikalavimuose.

— Tai buvo baisus mūšis, — toliau aiškina Naugardo metraštis, — kokio lietuviui dar nebuvo kovoję su totoriais. Dievas totorius nusiuntęs prieš lietuvius dėl jų kunigaikščio Vytauto išdidumo, nes jis norėjo užkariauti Pskovą ir Naugardą. Dievas nubaudė Vytautą dar ir dėl to, kad jis pirmą kartą krikštytas pravoslavų bažnyčioje Aleksandro vardu, po to atsisakęs nuo pravoslavų tikybos ir priėmęs niekingą Romos tikyba (Novgorod Lietopis, 395 ps.).

Čia metraštis turbūt sąmoningai klysta, nes Vytautas pirmą kartą buvo krikštytas Ordino Prūsijoje Vigando vardu.

Paėmę Kieva, totoriai veržėsi dar kiek toliau į Lietuvą ir baisiai naikindami pasiekė net Lucką. Sužeistam chanui Timur Kutlugui mirus ir artinantis žiemai, totorių gaujos pamažu traukėsi atgal į savo kraštus.

Pagal vėlesnes žinias iš mūšio pasitraukęs Tochtamišas persimetęs už Volgos, kur bandęs suorganizuoti rezistenciją prieš Auksinę Ordą ir keletą metų ilgai ją puldinėjęs. 1406-07 m. chanas Šadi Begas, kitur aiškina, kad emiras Edigejas, jį pas Tjumeną galutinai sumušęs, kur kovoje žuvęs ir pats Tochtamišas. Vėl kitur aiškina, kad jis patekęs į Edigejo nelaisvę, kuris liepęs jam galvą nukirsti. Jo sūnus, kurį laiką buvo Maskvoje, po to persikėlė į Lietuvą (A. Bogdanowicz, 196 psl.).

Taip pabaigė gyvenimą paskutinis didelio masto Auksinės Ordos chanas, mūšio prie Vorsklos inspiratorius. Jis žuvo dėl savo nepasotinaimo imperializmo ir pakartoto pasipriešinimo ga-

lingam Persijos did. chanui Tamerlanui. Jis buvo tas asmuo, kuris suviliojo Vytautą kovoti prieš totorius ir tuo sugriovė visus jo planus išsilaisvinti iš Lenkijos karūnos. Be mūšio prie Vorsklos Lietuvos politika, greičiausia, būtųėjusi savu, nepriklausomu nuo Lenkijos, keliu.

Po Tochtamišo išvairo iš Kipčako sosto, o ypatingai po minėto mūšio, Auksinės Ordos jėgos liko palaužtos. Sekančių dviejų dešimtmečių bėgyje ten vyko nuolatinės naminės kovos, skaldančios Ordos jėgas, prie tų kovų, ypatingai po Žalgirio mūšio, žymia dalimi prisidėjo ir Vytautas, bandydamas pasodinti Kipčako soste Tochtamišo sūnus, kaip vėliau matysime. Pačioje Ordoje, po mūšio prie Vorsklos, labai sustiprėjo emiro Edigejo galia, nors po Timur Kutlugo mirties nauju chanu buvo paskirtas Šadi Begas.

MŪŠIO PRIE VORSKLOS IŠDAVOS LIETUVOS POLITIKAI

Pralaimėtas mūšis pakeitė visą Vytauto ir jo valdomos Lietuvos politiką iš esmės. Vytauto tiesioginis veržimasis į rytus sustojo, jo svajonė pastatyti Lietuvos Vytį ir dvigubą kryžių tolimose stepėse subyrėjo. Vytautui taip pat nepasisekė užmesti savo valią žentui Maskvoje Vosyliui, kurio militarinė jėga liko nepaliesta, nes jis nedalyvavo šiame pragaištingame mūšyje.

Numatytas didžiojo Naugardo puolimas ir jo prijungimas prie Lietuvos, numatytas Salyno sutartyje su Prūsijos Ordinu, turėjo būti atidėtas. Jis buvo pradėtas vykdyti tik keturis metus prieš Vytauto mirtį. Čia sugriuvo ir Salyne užmegztoji politinė draugystė su minėtu Ordinu.

Mūšyje prie Vorsklos visiems amžiams subyrėjo ir Salyne užvestasis Lietuvos politikos savarankiškumas, kuris tolesnėje eigoje gal būtų privedęs prie visiško Lietuvos atsiskyrimo nuo Lenkijos. Žalgirio mūšis nebūtų įvykęs. Žemaitija, greičiausiai, būtų palikusi Prūsijos riterių Ordino rankose, kuris, kartu su nenusilpninta Lietuva, greičiausiai, būtų užvaldęs Pskovą ir Did. Naugardą. Vytautas gal būtų primetęs savo valią žentui Vosyliui Maskvoje.

Mūšiui prie Vorsklos nepavykus, kaip Vytauto norėta, Lietuvos politinis vystymasis vėl pradėjo eiti karaliaus Jogailos užvestos unijos su Lenkija keliu. Po nelaimingojo mūšio Lenkija pasidarė Lietuvai net pavojinga. Sunaikinus Lietuvos karinę galią jos sienos liko atviros ne tik totorių ordoms, bet ir iš Jogailos pusės grėsė pavojus, nes jis dabar galėjo Vytautą priversti vykdyti vasalines pareigas Lenkijai, arba jį net iš Lietuvos pašalinti. Turint omenyje neskrupulingą Jogailos politiką anksčiau, tatau ga-

LIETUVA IR JOS KAIMYNAI

PETRAS BŪTENAS

Šiandie to lietuviško keturkampio plotas pasidalintas Lenkijos ir S. Rusijos, kaip esame skaitę pačiame straipsnyje. Taigi, matome, Kosto Kalinausko tėviškė stovi lietuvių žemėje ir toli į vakarus nuo gudų sodybų, kurių gudiškų ir rusiškų, žinoma, dėl Kraft und Macht "demokratinės" kolonizacinės politikos dabar yra prisiradę net ir toli nuo čia, jau prie Baltijos jūros, taigi ir M. Lietuvoje - Karaliaučiaus srityje, ir tą sritį S. Rusijai okupavus. Patartina Sov. Rusijai su savo kolchozais ir sovchozais bei su enkavedistais ir generaliniais sekretoriais keltis ir per Baltijos jūrą į Švediją bei Daniją, nes ir ten tokia pat rusų - velikorosų (rytinių slavų) žemė, kaip ir baltų žemė — tas niekados slavų ir slaviškas nebuves Pabaltijys, kuriame yra M. Lietuva - Karaliaučiaus sritis, Prūsų žemė ir Lietuvos, Latvijos bei Estijos neslaviškos valstybės. O kitko esama pačiame čia straipsnyje. Be to, iš žemėlapiu atsekame ir abiejų Svisločiaus upių geografines padėtis: nemuninio - mastaulėninio Svisločiaus ir be-rezininio - minskinio Svisločiaus — pirmasis lietuviuose, o antrasis guduose.

B. Toliau išrašu K. Pakšto žemėlapiu ženklų ir dar ko aiškinimą:

Specialiais ženklais pažymėtieji plotai labai artimi savo ribomis tiems, kuriuos Lietuva valdė 1522-1569 metų laikotarpyje (taigi ligi Liublino unijos, o Liublino mst. matomas ir šiame žemėlapyje. P.B.). Čia jie neapima apie 30,000 kv. km ruožo Dniepro kairiame šone nuo Kievo iki Dniepro slenksčių. Betgi šis žemėlapis apima Mažąją Lietuvą ir Latgalą. Čia pažymėtieji plotai skirstomi į 6 tautines zonas:

1. Lietuvių zona ligi 105,000 kv. km paženklinta keturkampėliais.
2. Latvių zona 15,000 kv. km — prakeršiaisiais kryžiuokais;
3. Jotvingų zona 1,300 kv. km — statmeniniais brūkšniuokais;
4. Lenkų zona 12,300 kv. km — rutuliukais;

5. Gudų zona 176,000 kv. km — vinginiais brūkšniuokais ir

6. Ukrainiečių zona 171,700 kv. km — tamsiąja spalva.

Didžiosiomis raidėmis paženklintos tautinių mažumų salos, įsiterpusios į svetimųjų erdvę: L — lietuviai, Ž — žemaičiai, LA — latviai, G — vokiečiai (germanai), P — lenkai, U — ukrainiečiai.

Didžiausia M. Lebedkino statistikos staigmena, tai kelios stambios lietuvių salos tolimoje Ukrainoje ir artimesnėje Gudijoje. Dar didesnė sensacija, tai jotvingų pažymėjimas Gardino gubernijos pietinėje dalyje, aplink Baltvyžio girią.

Lietuvių erdvės pietinė dalis: į pietus nuo Gardino—Lydos—Lazūnų—Vileikos linijos, — 1861 metais lietuviškai jau nebekalbėjo, neskaitant mažų išimčių. Lietuviais jie įskaitomi jų noru, paremtu senąja tradicija.

C. Prie šių mūsų garsaus geopolitiko aiškinimų nuo savęs dar čia šį tą prijungiu:

1. Kur žemėlapyje pažymėtas yra M. Lietuvos ruožas, tai ten reiktų korektūros: tenka pažymėti 1945 metų potsdaminę Paserijos žiočių—Vižainio liniją, nuo kurios į šiaurę yra M. Lietuva - Karaliaučiaus sritis, o nuo jos į pietus Prūsų žemė su visu didžiuoju Prūsų ežerynu pavesta yra Lenkijai. Klaipėdos sritis nėra M. Lietuvos: ji stovi Nemuno žemupio su Kuršmarėmis ir Užmariu 110 km ilgio dešinėje - šiaurinėje pusėje ties M. Lietuva ir yra Lietuvos valstybės integralioji dalis nuo 1923 I 19 metų. M. Lietuvą - Karaliaučiaus sritį dabar Sov. Rusija ekonomiškai prijungė prie Lietuvos su vadovaujamuoju centru Vilniuje. Bet šiuo atveju ta pati S. Rusija taikstosi ir Lietuvos vardą panaikinti, jam ir vėl kokio carinio Sieverozapadnyj kraj "ziemvakarių kraštas" vardą ketinama antmesti. Bjaurus įvykis yra ir tas, kad M. Lietuvos - Karaliaučiaus srities visi lietuviški vietovardžiai S. Rusijos buvo surusinti. Iš surusintųjų vietovardžių viena tokia "sievicrozapadnumo" "kregždė" kaip tik yra, ir yra net skaniai juokinga. Lietuvos valstybės ir M. Lietuvos

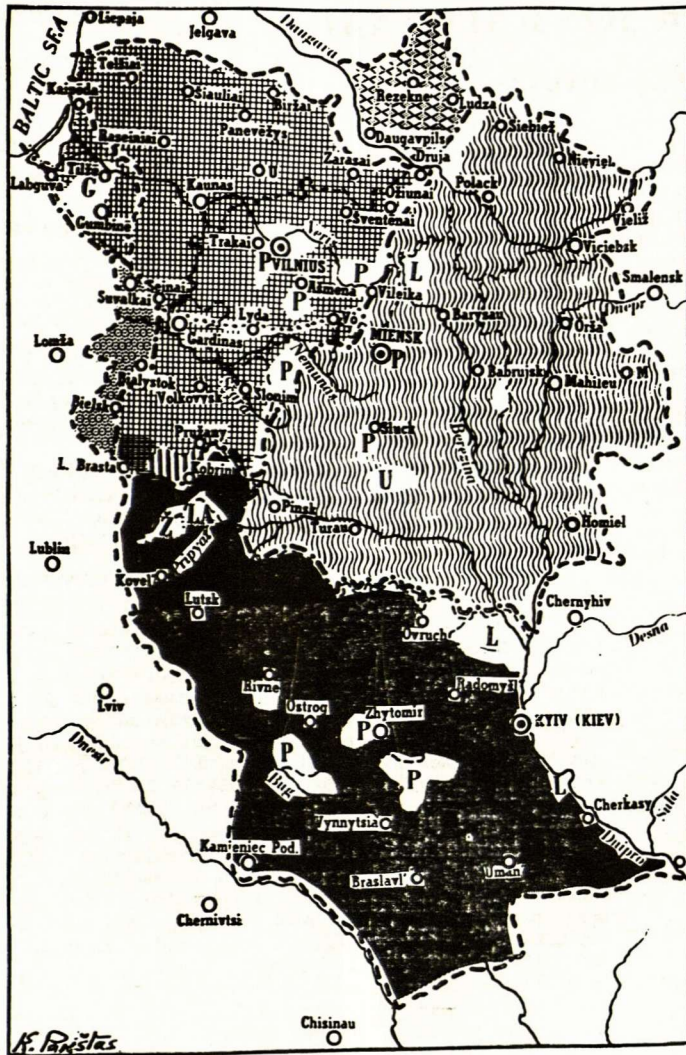
lėjo lengvai įvykti. Iš kitos pusės ir Jogailai darėsi nesaugū Lenkijos soste, nes Vytautui kovojant su totoriais mirė Jogailos žmona, piastė Jadvyga.

Šių samprotavimų išdava yra ryšių su Lenkija sustiprinimas, kuris pasireiškė 1401 m. sudarytoje Vilniaus unijoje su Lenkija, kuri abi valstybes dar anksčiau surišo.

Totoriai mūšyje prie Vorsklos buvo parodę, kad jie vienybėje ir sąjungoje su didžiuoju chanu dar tebėra pavojingas priešas. Lietuva ir jai vadovaujantis Vytautas šiame mūšyje buvo nustoję savo nenugalimumo aureolės, kas labai neigiamai paveikė ne tik lietuvių, bet gudų ir rusiškų kraštų visuomenę. Kai Vytauto valdomuose kraštuose buvo apraudojami nuo totorių karų, kilpų bei strėlių žuvusieji tėvai bei sūnūs,

pagal Karamsiną, džiaugėsi Maskva, nes šis mūšis nepaprastai silpnino ne tik nenugalimos Lietuvos, bet ir totorių jėgas. Vytautas Maskvai nebebuvo tiek pavojingas, kaip anksčiau.

Sąryšyje su pralaimėtu mūšiu sukilo Smolensko kunigaikštija. Sukilimą Vytautas ginklais numalšino tik 1405 m. Iš šių sumetimų yra suprantami ir taikingi susitarimai Raciono suvažiavime 1404 m., kur karalius Jogaila net ratifikavo Salyno sutartyje nustatytą Žemaitijos atidavimą Prūsijos riterių Ordinui. Šios sutarties tikslas, matomai, buvo gauti ramybę vakaruose iš Ordino pusės, ruošiant žygį prieš Smolenską. Sekančiais, 1405 m., Vytautas vėl užkariavo Smolenską, čia pastatė savo vietininką ir Smolenskas po to liko Lietuvos suverenumu daugiau kaip šimtą metų.

Prof. K. Pakšto žemėlapis

Karaliaučiaus srities pasieninė upė Skirvytė, vok. Skirvieth "Skirvyt-" yra rusų pavadinta Severnaja "šiaurinė", o ji yra Nemuno Rusnės ištakas ir Kuršmarių įtakas. Baltų žemės atžvilgiu Skirvytės upė pajūrinėje juostoje kaip tik yra vidurinė, o ne kokia "šiaurinė" ar "pietinė". Čia rusų bolševikams, nepripažįstantiems cūdų, galvoje cūdai pasišmėklino.

2. Latvijos Latgala (latgalių - latvių tėvynė), kur pažymėti liet. Rėzytės - lat. Rēzeknes, Ludzos ir Daugpilio (prieš 1274 metus Naujinis) miestai; net ir Polocko sritis kitados buvo latgalių - latvių žemė, o arčiau į Lat. Latgalą ir dabar dar latgalių - latvių tebegyvenama. Be to, mūsų laikais S. Rusija iš Lat. Latgalos žiemryčių ir vėl atsiplėšė sau žymų gabalą neslaviškos žemės. Dar daugiau žemių S. Rusija iš Lietuvos valstybės ir dabar sau atsiskaldė, ir sk. patį straipsnį.

3. Apie lietuvių zonos pakraščius yra daug ko pakalbėti. Žengi žingsnį, ir vis užkliūvi už pasikalbėtinų etnografinių ir politinių reiškinių. Pvz. Seinų bei Suvalkų baras ir į vakarus su Prūsų ežerynu, nors ir mozurintu, yra etniškai ir geografiškai, net istoriškai, vienalytis mūsų tarpas, priklausęs Sūduvai - Jotvai - Dainavai, kur lietu-

vių - sūduvių - prūsų naikinimo laikotarpiais ir prūsų sukilimų laikais vyko atkakli kova su vokiečių kryžiuočių ordinu, vėlesniais jų kurfiurstais ir vakariniais slavais (žr. "Paslaptieji sūduviai", — KARYS, 2 nr. 1963 m. 36-43 p. su 6 žemėlapiams). Tai liečia ir visą jau šių laikų padarą vad. Suvalkų trikampį, visą esantį lietuvių etnografinėje žemėje, betgi Lenkijos dvarininkų okupuotą tuo metu, kada į beatsikuriančios Lietuvos valstybės žemes visi didieji jos kaimynai godžiai kėsinosi. Plg. toliau "4".

4. Lenkų zona žiame žemėlapyje rodoma yra nuo Vižainio ežero ir miestelio per Suvalkų vakarinę apylinkę (čia yra Suvalkų trikampio pati vakarinė pusė), toliau tarp Lomžos ir Baltstogės, per Bielską ir ligi V. Bugo upės — ilgas siauras rėžis. To rėžio šiaurinė dalis yra aptarta augščiau "3". O iš to rėžio nuo Rogardo—Augustavo į pietus ligi pietinės Jotvos—Sūduvos sostinės Drogičino prie V. Bugo yra žemėlapiuose ir istorinėse knygose vad. Palatinatus Pollexia, arba Palenkės vaivadija, arba stačiai slav. Podlasze, Padlesie, Poliesije, Paliašė ir gal dar kaip. Tai nėra palėnkė, bet tėra lot. Pollexia — tik pamiškė, pagirys, pagiriai, o iš tikrųjų istoriškai ir ligi mūsų laikų tėra Sūduvos - Jotvos - Dainavos (imant šiau-

rinę rėžio pusę) ir vidurinės bei pietinės Jotvos - Sūduvos toks sudėtinis lietuvių - jotvingių rėžis, lenkų ir mozūrų labiausiai pultas, jiems varant siaurą pleištą į pačią Sūduvą - Jotvą - Dainavą pagal vokiečių kryžiuočių ordino Prūsų ir M. Lietuvos okupuotą žemę. Tas reikalas priklauso Rogardo pilies Lietuvos istorijai (iš dalies žr. Bg, Lkž. LXXIV - LXXV §97; LXXX §118 ir LXXIII §91 ir 92), Drogičino (žr. Bg, Lkž. LXXX §100 ir 2 išn. ir LXXXIII⁵), jotvingių kunigaikščio ir narsaus vado Komoto (žr. Kunigaikštis Komotas ir jo žuvimo vieta, — AI-DAI, 8 nr. 1958 m. 356-362 p.) ir II a. po Kr. graikų tyrinėtojo Ptolemėjo (literatūra "3" skirsnyje) laikams.

O iš to rėžio vakarinės pusės etnikos reikia suminėti dar vieną ryškų lietuvių tarpą, liudijantį ir anos "lenkų zonos" baltiškumą. Nuo žemėlapyje matomos baltiško vardo Lomžos mst. tuoj į rytus Naros ir jos dešinio-šiaurinio įtako Bebros santakoje yra milžiniškos Laukų balos, lenk.-vok. Bagno Lafki, Bagno Lawki, kurių šiaurėje stovi carinės Rusijos buvusi tvirtovė Osovec "Osov-cas". Ten visur aplink ir dabar dar daug lietuviškų vietovardžių, net ir vandenvardžių. Tremytje J. Vėgėlis yra rašęs, kad per I pas. karą iš tų apylinkių žmonių ir arklių mobilizacijos reikalamas suvažiuodavo daug lietuvių lietuviškomis pavardėmis ir lietuviškai tebekalbėjusių. Tuoj vakariau nuo Palatinatus Pollexiae ir Laukų balų prasideda ilgoji vakarinė Galinda, vokiečių kurfiurstų ir vakarinių slavų smarkiai genociduota, betgi jau II a. po Kr. graikų mokslininko Ptolemėjo žinota kartu su Sūduva - Jotva: gr. Galindai kai Soudynoi "galindai ir sūdynai - sūdai - sūdūviai - jótviai - jótvingai", ir žr. Baltų žemės falsifikatas, — KARYS, 4 nr. 1962 m. 105-115 p. su 9 žemėlapiais.

5. Gudų zona šiais laikais atrodo jau kitaip, kai įsikišo okupantė Sov. Rusija su savo politinėmis bei kolonizacinėmis, bet ne demokratinėmis korektūromis baltų žemėje. Iš dalies tai galima patirti iš paties šio straipsnio. Žodžiu, daug lietuvių ir latgalių - latvių žemių S. Rusija sau prisijungė "Beloruskaja SSR" pretekstu. Betgi S. Rusija ir Gudijai spyrė į kūną: iš Gudijos ji paėmė gudišką žemės ir rytus nuo Dniepro ir prijungė sau, t.y. Velikorosijai "Rusijai", o pačią Gudiją ji smarkiai stumtelėjo į vakarus — į lietuvių žemes.

Dniepro augštupio baseinas nuo Pripetės ir Desnos žočių į šiaurę visas yra baltiškas dar iš prieškristinių laikų: ten seniausi vandenvardžiai yra "lietuvių + latgalių - latvių + rytinių galindų" giminės, o slavai ten tepradėjo rasti tik po VI a. po Kr., kaip čia ir straipsnyje rašoma. Tai įrodė mūsų Kazimieras Būga ir vėliau M. Vasmer'is, o pernai Lingv. analizė ten rado net kur kas daugiau: baltiškųjų teminių pavadinimų 910 etimologizuotų vienetų (175—214—39 p.). 810 km ilgio Pripetė taip pat yra Dniepro dešinys-vakarinis įtakas, ir jos kairio-šiaurinio šono vandenvardžiai irgi yra baltiški. Žemėlapyje matoma yra Desnos upė: nuo jos žemupio ir jos kairio-rytinio Seimo įtako į šiaurę gyveno uždniepriniai baltai, kurių tarpe prie Okos vidurupio į pietvakarius nuo Maskvos mst. gyveno rytiniai galindai; žr. patį straipsnį. Mogiljavo ir Oršos miestai stovi Dniepro dešiniame-vakariname krante, — ne kitaip.

6. Ukrainos žemė kaip būsimosios nepriklausomos valstybės (subyrėjus kolonizacinei Sov. Rusijos imperijai) rodoma yra kiek kitokia, o jos žemėlapis yra Lietuvių Dienos, 4 nr. 1962 m. Tik gaila, kad ten prie to žemėlapijo pasigailėta prijungti būtinų aiškinamųjų komentarų ypač dėl Viznos ir Laukų balų Ukrainos žiem-vakarinio rago - koridoriaus; žr. čia "4". Dabartinėje Ukrainoje Valuinės kniažestvo - kunigaikštija ypač domina V. Bugo dešinėje-rytinėje pusėje, ir čia prie V. Bugo stovi jos sostinė Vladimir Volynskij mst. Ypač tarp L. Brastos ir Pinsko miestų, vadinas, ne tiek balotų tarpu,

Valuinės kniaziai verždavosi į Lietuvos Jotvą - Sūduvą, net buvo užėmę ir jotvingių Drogičiną ir trumpam pasiekę Viznos ir Laukų balas.

7. Lietuvių salos V. Bugo dešinėje-rytinėje pusėje Pripetės versmių apylinkėse į pietus nuo L. Brastos ir Kabrino yra įdomios kaip "žemaičių ir latvių" salos. Tėritorijos ir laiko istoriniuose santykiuose bus svarbus Lietuvos valstybės vidaus gyvenimo momentas, gal jungiąs Lat. Žiemgalos žiemgalių likimą ir jų dalies atsidūrimą ten dar toli net už Baltvyžio girios. Antras atvejas yra lietuvių sala Pripetės paties žemupio dešinėje-pietinėje pusėje Kievo link. Gal ką nors bendra turi ir į aną pusę stovį du miesteliai, vardu Staryje Dorogi ir Novyje Dorogi "senieji ir naujieji keliai". Mat, nuo Kievo mst. Dniepro ir Pripetės tarpupiu, kur anie miesteliai bestovę, visa plato išeinama į Lietuvos pietines bei vidurines Jotvos - Sūduvos rytinę pusę. Ir ši lietuvių sala nėra pakankamai nušviesta.

Apskirtai, tokių lietuvių salų tikrai daug nuo V. Bugo žemupio bei vidurupio ir nuo Pripetės vis į pietus, net ir nuo Dniepro (žemiau Kievo) vidurupio į rytus. Būta ir miestų lietuviškų asmenvardžių pavadinimais, kur kaip neslaviški vardai, žinoma, dabar pakeisti slaviskaisias prasimanytiniais vardais, ir jie senieji lietuviškosiose knygoje nė nebežinoti aprašyti. Prieš kiek metų tremytje buvau mėginęs lietuvių salas už baltų žemės laikraščiuose skelbti. Ar kam nepatiko, ar kaip, ir spausdinimo darbas sustojo. Daug kas jau sustojo ir daug kas dar sustos. Sakykime, yra aktualesnių Lietuvai reikalų: iš savo rezidencijų sitizenų kelionių savais kadiakais, bičių (—vasarviečių ar paplūdimių), asmeninių savigarbinių kitagarbinių jubilėjų, niam-niam tautų papročių tyrinėjimo, Saharos cė-cė stebelilimo ir kokių pvz. "kosmopolitizmų" išdriekti nuseilinti aprašymai... Grįžtant atgalios, — tokių lietuviškų ir šiaipjau baltiškų salų yra daug; manytina, kad jų net šimtai didesnių ir mažų per baltų žemę ir už jos prisirastų. Tos salos dar neištyrinėtos ir kaip reikiant neaprašytos. Iš visų tokių salų salelių ištyrinėjus galima būtų paruošti įdomus ir reikalingas žemėlapis, ir pamatytum, kaip tolydžio buvo baltai pvz. skiedžiami ir naikinami nuo žiemryčių, rytų, pietryčių, pietų, pietvakarių ir vakarų. Jų naikinimo procesas yra padidėjęs, neaplenkdamas ir baltų emigracijos betkur. Kitką tuo tarpu nutylėdami, teimkime šių dienų didžiausią pasaulyje ne tiek konfliktą, kiek "nesusipratimą", spinduliuojantį iš konspiracinio Maskvos Kremliaus, kad tiesa tesanti "pravda", o iš tikrųjų "pravda" nėra tiesa.

Šiandie "tautų užtartytojo", t.y. aiškaus jų murkdytojo rusų komunizmo "demokratinio" arcavojimu pirmiausia per slavų pasaulį neslavai baltai, net ir nebebalbą lietuviškai, latviškai ar kitaip baltiškai, savo sodybose neapkenčiami. Juk, galima tarti, niekad os tiek smarkiai ir akiplėšiška nebuvo griebtasi betkokių kad ir kažkokios politinės santvarkos bei visokios tikybos ar netikybos slavų pasaulio cementavimo ir susigiedojimo į unum, kiek šiais laikais rusų komunizmo rusofilinei slap-tajai jėgai iš Kremliaus tam reikalui diriguojant. Šią pliką tiesą patvirtina ir tai, kad, visas krikščionių tikybas Sov. Rusijoje persekiojant, pati Maskvos — "Trečiosios Romos" patriarcho žinioje esanti pravoslavų tikyba, izoliuota nuo kitų pravoslavijos patriarchatų nerytinių slavų, apskiriai tebėra Maskvos kompartijos ir valdžios globojama ir laikoma pirmūne tarp kitų tikybu kaip rusybės ir rusinimo geriausias ramstis ir šiais laikais, ne tik Maskvos kniažestvos ir Rusijos carinės imperijos laikais. Užtat yra bergždžiausios pastangos ir viltys rusų pravoslaviją sutiksiant su pasaulio krikščionija nors kiek efekčiau susijungti. Rusas - velikorosas tokiame susijungime ar net susiderinime, taigi ir statutiniame prisiderinime, mato realų pavojų savo (ar carinei, ar komunistinei, ar

demokratinėi, kurios ten dar nebuvo ir kažin ar kada ten bus) kolonizacinei imperijai, o eilinis rusas ar eilinis surusintasis, skersai ir išilgai suvaržytas, jau nebepriveikia plačiau ir visuotiniau europiškiau kiek viešiau begalvoti ir pasireikšti. Žodžiu, visa Sov. Rusija kietai kolonizacinė ir voratinkliškai konclagerinė imperija, šakodamasi į savo pažabotuosius satelitus, yra pirmučiausia tautų kalėjimas Nr. 1, norįs kogreičiausia visomis neleistiniausiomis priemonėmis pirma visas neslaviškąsias tautas išnaikinti ir jų kalbas nutildyti. Todėl gyviesiems baltams yra skubaus reikalo savo betkur esančias salas kiek galint ištyrinėti ir aprašyti, kad ateinančioms jų kartoms ir šis darbas būtų jau palengvėjęs ar sumažes. Atspyrio!, arba, anot Aisčio, atsparos!!

8. Atskiriomis ir specialiai aprašytų daug istorinių ir etninių faktų irgi stokojame pvz. Lietuvos istorijoje ir net enciklopedijoje. O be visų jų surinkimo ir aprašymo neturėsime nei pilnos savo istorijos, nei kitų atitinkamų spaudinių. Pvz. K. Pakštas prie šio savo žemėlapio karčiai mini: "Lietuvių erdvės pietinė dalis: į pietus nuo Gardino—Lydos—Lazūnų—Vileikos linijos 1861 metais lietuviškai jau nebekalbėjo, neskaitant mažų išimčių. Lietuviais jie įskaityti jų noru, paremtu senąja tradicija." Šis faktas istoriškai, etniškai, geopolitiškai, gal ir ūkiškai ir iškalbus, ir rūstus. Niekur nėra aptikta įrodymai, dėl kurių priežasčių taip atsitiko ir kurios kada jėgos tenai specialiai buvo veikusios ar ir tebeveikia. Gera yra tema, daugeliu atveju skrodžianti visą Nemuno augštupio baltų, taigi lietuvių žemę. O XII a. pirmoje pusėje po Kr. rytinių slavėnų sąjūdis, migracija, galima sakyti, dar nebuvo net Nemuno versmių pasiekęs, kaip skaitėme ir šiame straipsnyje. Vien Jotvoje - Sūduvoje, kuri mūsų net vadovėliuose nevienodai ir nepersuprantamai yra aptariama ir nurodoma, yra apleistų tikrų mūsų tautos istorijos, etnologijos ir geografijos įdomybių, kurių čia šiek tiek antraštiškai paminėsiu ir kurių reiktų ištyrinėti ir aprašyti lietuvių, baltų, istoriografijos ir istoriosofijos dvasioje.

a) Baltvyžio girios etnika.

ą) Misionoriaus Brunono-Bonifaco 1008/9 metų misionoravimo vietovė (nenustatyta) ir jotvingų koks valdovas Nautimaras ar Nautimeras (plačiau: V. Sruogienė, "Karalius Notimeras" — nežinomas Lietuvos valdovas XI amž., — KARYS, 1 nr. 1962 m. 17-19 p.).

b) V. Bugo pietuose, nuo L. Brastos mst. į pietvakarius jotvingai buvę turėję mūsų su slavėnais ir ten esąs jų kapinynas; tas istorinis įvykis bus turėjęs koki ryšį su Drogičino gynimu pvz. nuo Valuinės kniazių kariuomenės veržimosi į baltų žemę; čia yra ir reikšmingų baltiškų vietovardžių.

c) "Černaja Rus" intriguojantis istorijos gabalas, o ją lengvai anuliuoja visi ten baltiškieji duomenys.

č) Dainavos Jotvos (Augustavo) giria ir jos istorinė paslaptis.

d) Domanovo vardo gyvenviečių paplitimas Jotvoje - Sūduvoje ir net Dniepro rytinėje pusėje.

dž) Drogičino reikalas, kurio lig šiol istoriniai raštai dar nėra baigę aiškinti. Klausimas, ar tik nebus pirmučiausia buvęs Drogičinu vadinamas dabartinio Drogičino priemiestis V. Bugo kairiame-pietiniame krante.

dž) Galindos ir Jotvos - Sūduvos riba iš istorinių lot. ir vok. dokumentų (Bg, Lkž. LXXII - LXXIII §§ 90, 91 ir 92) ir galutinis jos nustatymas, kur galėtų dar ko nauja pasitaikyti baltų istorijai, etnologijai ir geografijai.

e) Gardino lietuvių jotvingų pilis.

ė) Jotvos - Sūduvos padala, be kurios gal ir kitiems sunku tiksliai orientuotis labai dideliame plote, dar ir besipainiojant palyginti neseniems pvz. Lenkijos istorijoje ir geografijoje vartojamiems sritiniams vardams, atsiradusiems ne iš istorijos, bet iš politinės Varšuvos pakluonės.

ė) Jotvos ir jotvingo vardų vandenys ir gyvenvietės Jotvoje - Sūduvoje.

f) Jotvingų - sūduvių atsparos punktai visoje Sūduvoje - Jotvoje.

g) Kalno (Kolno) žodis visos Jotvos - Sūduvos vandenvardžiuose ir gyvenviečių varduose.

h) Kariuomenės, Vytauto D. vadovautos, kelias nuo Trakų ir Vilniaus pro Gardiną... į 1410 metų Žalgirio - Tannenbergo mūšio vietą prūsų Sasnos srityje.

i) Karo keliai nuo lietuvių Gardino į pietvakarius Kulmo (=Kalno) ir Pamedės prūsų sritysna — kng. Traidenio 1263 metais ir Žiemgalos narsaus vado Nameisio (Nameisis, Nameišis, Nameiša) 1281 metais prūsams į talką prieš vokiečių kryžiuočių ordiną ir jo talkininkus.

j) Kariuomenių (rytinių bei vakarinių slavų ir germanų - vokiečių) sutartinis glaudus bendradarbiavimas lietuvius jotvingus - sūduvius naikinant ir jų žemes užiminėjant.

y) Kirsnos vandenvardžiai ir gyvenviečių vardai visoje Jotvoje - Sūduvoje. Prūsų kirsnan neutrum "juodas, lat. melns" ir liet. juodas" žodžių reikšmasis visoje Jotvoje - Sūduvoje.

j) Komoto, jotvingų kunigaikščio ir karo vado, mūšis su jungtine slavų ir germanų koalicijos kariuomene, mūšio vieta, Komoto žuvimas, jo kapas ir tolimesnė jotvingų strategija.

k) Laukų balų rajonas.

l) Lenkijos "koridoriai" baltų žemėje visais laikais. Atrodo, kad Lenkija yra "koridoringiausia" Europos valstybė nuo seniausių ligi dabartinių laikų.

m) Lithuania Propria rėžis į pietus nuo Mėtos (lenk. Netta; Bebros, Naros, V. Bugo, dešinio-šiaurinio įtako) žiočių ir Nemuno augštupio.

n) Lomšos mst. ir apylinkė; vienas iš šaltinių žr. "dž".

o) Miestai lietuvių asmenvardžių pavadinimais.

p) Nemuno versmių sritis.

q) Nemuno augštupio ir Pripetės tarpas.

r) Pripetės - Pinos balynas.

s) Pripetės šiaurinio paupio galimos gynomosi gyvenvietės.

š) Prūsų ežerynas ir jo ežerų vardynas.

t) Rogardo pilies istorija.

u) Sūduvos - Jotvos kunigaikščiai ir kitokie jos vadai.

ū) Ščaros augštupio kilpos rajono praeitis.

ų) Valuinės, Lenkijos ir Lietuvos susispyrimo vietovės.

v) Varviškės ir Gardino vakarinė panemunė.

z) Zelvos vandenvardžiai ir gyvenvietės Jotvoje - Sūduvoje.

ž) Zietelos lietuvių salos istorija.

žž) Žalgirio - Tannenbergo 1410 metų mūšio vietovė baltiškųjų požiūriu ir Sasnos srities istorija bei baltiškieji vietovardžiai; ir kt.

To mes neturime. O kas iš šių temų savaip svetimųjų kada buvo aprašyta ar dabar aprašinėjama, — priename, bet tai vis nebaltiškojo požiūrio ir turinio.

Premijotini straipsniai tilpę 1963 m. Karyje

RAMOVES Premijų komisijoje šiais metais KARI atstovauti yra pakviestas plk. A. Rėklaitis.

KARIO redakcija pasiūlė šiuos straipsnius Premijų komisijai įvertinti ir atžymėti metine RAMOVES premija:

1. O. Urbonas, Didžiojo šiaurės Karo frontas Lietuvoje, II dalis, tilpo 1963 m. Nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8 ir 9.

2. Dr. V. Sruogienė, 1863 m. Sukilimas, tilpo Nr. 7.

3. A. Budreckis, Lietuvos kariuomenės kūrimasis, tilpo Nr. 9.

Redaguoja —
š. P. Petrušaitis,
1561 Holmes Av.,
Racine, Wisc.

TREMTIES TRIMITAS

VLADO PŪTVIO MINĖJIMAS

Prieš 35 metus Lietuvoje mirė šaulys Vl. Pūtvis. Tremties šauliai, vieni anksčiau, kiti vėliau pamini jo mirties metines. Kovo 15 d. tokį minėjimą suruošė Vytauto Didžiojo Čikagos šaulių kuopa, kuris įvyko Jaunimo Centre. Įnešus vėliavą, minėjimą pradėjo CV Jaunimo Vadovas ir kuopos vicepirmininkas š. Vl. Išganaitis, trumpai prisimindamas velionį ir jo atliktus darbus LŠS-gai. Išstačius jo paveikslą ir papuošus paaugštinią tautiniu audeklu, velionio atminimas buvo pagerbtas tylos minute.

Vasario 16 proga yra apdovanojami šauliai. Trims apdovanotiems buvo įteikti pasižymėjimo ženklai: š. Ant. Gintneriui — ŠŽ ordinas, o šau-

liams Antanui Kivėnui ir Kęstučiui Petrauskui — ŠŽ medaliai. Ženklus įteikė buv. Lietuvos Krašto Apsaugos ministeris, dabar LŠST garbės narys, gen. Kazys Musteikis, kuris pasakė sveikinimo kalbą, pabrėždamas, kad tremties šauliai dirba gerą ir vertingą darbą, todėl jie turi būti ir tinkamai pagerbiami, nežiūrint į tai, ar tai visiems patinka, ar ne. Ypač jaunimas turi būti matomas, auklėjamas ir gerbiamas.

Paskui š. Ant. Gintneris savo paskaitoje, kuri užtruko pusvalandį, plačiau nušvietė Vl. Pūtvio gyvenimą: jo tėvo tremtį į Sibirą už 1863 m. sukilimo organizavimą, Pūtvių, kaip bajorų, kilmę ir išsilavinimą, pradedant šeima ir aplinka. Toliau

buvo išryškinta jo ryšiai su lietuviškos spaudos platinimu, slaptomis mokyklomis, draugais rašytojais, visuomenininkais ir politikais; 1914 m. tremtis į Rusijos gilumą, kaip nuo 1905 m. įtariamo revoliucionieriaus ir grįžimas į tėvynę. Pagaliau, išskėlė šaulių organizatoriaus, veikėjo, ideologo veiklą, pacituodamas svarbesnes mintis, patarimus ir testamentą šauliams bei visiems lietuviams. Daviniai buvo paimti iš Lietuvių Pasaulio archyve rastos medžiagos, kurioje apie velionį pasisako eilė žymesnių to laiko veikėjų: A. Smetona, Tumas - Vaižgantas, gen. Vl. Naševičius, Rondomanskis, gen. T. Daukantas, M. Mikalkevičius, J. Būtėnas, Ivanauskienė, Janulaitis ir kiti. Šita visa medžiaga bus perduota Vl.

Vytauto Didžiojo Čikagos šaulių kuopos 1964 m. valdyba: Iš k. sėdi: š. Juozas Petrauskas — meno kuopelės vad., š. Salionėja Petrauskienė — šaulių moterų vad., š. kun. Antanas Šeštokas — pirm., š. Vladas Išganaitis — vicepirm., š. Alfars Valatkaitis — spaudos ir informacijos sk. ved., š. Sergiejus Radzivickas — išd.; iš k. stovi: š. Petras Padvaikas — sekr., š. Kazys Keturakis — tvarkos tarnybos ved., š. Stasys Bagdonas — vėliavos tarnybos ved., š. Kazys Ulevičius — taut. šokių mok. ir š. Antanas Kralikauskas — valdybos talkininkas. Foto V. Noreikos

Pūtvio monografijos redakcinei komisijai.

Š. Alf. Valatkaitis dar kalbėjo apie šaulio pareigas tremtyje. Jis pabrėžė, kad šauliai turi būti lyg švyturiai jūroje, šių tamsių dienų aplinkumoje. Jaunimo turime daug. Jis gražiai reiškiasi meno kuopelėje. Tautiniai šokiai, vaidinimai, išvykos, gastrolės, vieši pasirodymai svetimtaučiams, uniformos, pagerbimai, susirinkimai ir kitoki šaulių surengti pobūviai stiprina pačius šaulius ir visuomenę kovoje dėl savo tėvų žemės ir laisvės.

Š. B. Pupalaigis, įvertindamas jaunimo pastangas ir pasišventimą, tuojau paskyrė 50 dol. auką jaunimui, kuris ruošiasi vykti į pasaulinę parodą New Yorke ir ten tinkamai atstovauti šaulius. Praeitame šaulių susirinkime tam tikslui buvo suaukota 100 dol. Meno kuopelė tam tikslui turi kelis šimtelius savo santau-pų.

Minėjime dalyvavo pilna salė žmonių. Jame dalyvavo CV sekretorius š. P. Petrušaitis su žmona, atvykę iš Racine, Wisc. Minėjimas buvo baigtas tautos Himnu. Tuojau po minėjimo įvyko 10-čio leidinio redakcinės komisijos posėdis, kuriame aptarti klausimai, susiję su knygos redagavimu, išleidimu ir platinimu.

Antanas Gintneris

Redakcinė komisija, kuri rūpinasi 10-čio leidinio reikalais, nusprendė tą leidinį pavadinti "Nepriklausomai Lietuvai". Į bendradarbių eilę jau įsijungė: plk. Pr. Saladžius, Aleksandras Mantautas, Sofija Pūtvytė - Mantautienė, Vaidievtis A. Mantautas, prof. Antanas Rukuiža, Pranas Narvydas, J. Švarplaitis, J. Giedrikas, Antanas Gintneris, J. Jankaitis, Antanas Čiakas, kūr.-sav. ats. mjr. Petras Gudelis, St. Barauskas, Alf. Valatkaitis, O. Žadvydys ir kiti. Yra dar daugiau asmenų, pažadėjusių paramą raštais ar patarimais.

Aukos LŠST Dešimtmečio Leidiniui

DLK Kęstučio š. kp. — 100 dol., Martyno Jankaus š. kp. — 50 dol., Albertas Buika — 10 dol., Stasys Barauskas — 10 dol., Antanas Stašaitis — 10 dol., S. P. Petrušaičiai — 10 dol., po 5 dol.: Bronius Ambraziejus, Selma Naujokienė, Vladas Kenstavičius, J. Vaičiaitis, J. P. Virpša, Mykolas Maksvytis, Bruno A. Gramontas, Pranas Adomaitis, Henrikas Kogelis, Bronius Bagdžiūnas, Ignas Petrauskas, Petras Gabrys, Stasys Reutas, Augustinas Kalvelis, V. Barauskas, Petrulis.

Kiti aukojo po mažiau.

Toronto Vlado Pūtvio šaulių kuopos sportinio šaudymo pirmenybių dalyviai po rungtynių, įvykusių 1964 m. vasario mėn. 23 d.

IŠ PADALINIŲ VEIKLOS

Toronto VI. Pūtvio šaulių kuopos metinis susirinkimas įvyko kovo mėn. 1 d. Į naują kuopos valdybą išrinkti šauliai: J. Jankaitis — pirm., VI. Jokubaitis — vicepirm., J. Zavyas — sekretorius, V. Bačėnas — ižd. B. Savickas — sporto sekcijos vad., M. Valiulienė — šaulių moterų vad. ir VI. Rukšys — parengimų vedėju.

Už nuopelnus Lietuvai ir LŠST į kuopos garbės šaulius pakelti: kun. P. Ažubalis, Elzė Jankutė, inž. J. Preikšaitis ir M. Valiulienė.

Labai gyvai veikia kuopos sportinio šaudymo sekcija, vadovaujama š. B. Savicko. Sekcija pasiekė pasigėrėtinų pasekmių, atstovaudama lietuvius visose Kanados sportinio šaudymo rungtynėse. Norėdama dalyvauti pabaltiečių olimpinuose žaidimuose įstojo į FASK-ą

Per kuopos sportinio šaudymo rungtynes, įvykusias 1964 m. vasario mėn. 23 d., "A" klasėje geriausiai pasirodė š. B. Savickas, š. J. Budrevičius ir š. VI. Rukšys, o "B" klasėje šauliai: G. Artičkonis, V. Gražulis ir A. Artičkonis.

J. Z.

I-ji Čikagos jūrų šaulių kuopa pavadinta "Gen. Teodoro Daukanto Jūrų šaulių Kuopa" Čikagoje. Per kuopos metinį susirinkimą, įvykusių 1964 m. vasario mėn. 2 d. išrinkta nauja kuopos valdyba. Į ją įeina šauliai: Juozas Ulevičius — pirm., Myk. Maksvytis — sekr., Pranas Adomaitis, Bruno Gramontas ir Selma Naujokienė — kitoms pareigoms. Į rev.

komisiją išrinkti šauliai: Alfonsas Nevardauskas, Jonas Hofmanas ir Vytas Račkauskas.

Naujai įstojęs š. Sigitas Astrauskas paaukojo kuopos reikalams 50 dol., o š. J. Virpša — 25 dol.

Jūrų šauliai turi įsigiję didesnio masto laivą ir sparčiai ruošiasi jo krikštynoms.

Čikagos jūrų šauliai suorganizavo laivų vadovų — navigatorių kursus Dariaus - Girėno veteranų posto patalpose. Kursai prasidėjo balandžio mėn. 1 d. Pamokos vyksta kartą savaitėje, trečiadienį, 7 val. 30 min. iki 9 val. 30 min. vakare ir tęsis aštuonias savaites. Kursuose dėsto Čikagos pakraščių sargybos pagalbinio dalinio (Coast Guard Aux.) pareigūnai. Po kursų bus egzaminai, kuriuos praves pakraščių sargybos karininkai, ir juos išlaikiusiems išduos atitinkamus pažymėjimus.

Kursai nemokami. Jų tikslas supažindinti laivų ir laivelių savininkus ar nuomotojus su vandens taisyklėmis, bojomis, ženklais, pavojais, saugumu, pirma vandens pagelba, vandens, vėjo ir bangų ypatybėmis. jūrų prietaisų naudojimu ir t.t.

Buvęs Lietuvoje šaulių muzikas Antanas Linas - Linevičius įstojo į Vytauto Didžiojo šaulių kuopą ir sukūrė suorganizuoti kuopos chorą. Darbą su šaulių choru tikimasi pradėti po vasaros atostogų. Šiuo metu registruojami choro nariai, renkamos gaidos ir atliekami kiti paruošiamieji darbai.

Prenumeratoriai, kurie dar nepranešė administracijai savo ZIP CODE No., prašomi nedelsiant tai padaryti. Jūsų laiškanrašys, ar paštas gali jus apie kodą painformuoti. šis pranešimas neliečia prenumeratorių, kurių adresai jau yra su ZIP CODE No. (žiūr. ant žurnalo voko).

Redaguoja K. KODATIENĖ, Nida Resort, Linden, Mich., ir
E. PETRAUSKAITĖ, 6602 So Fairfield, Chicago 29, Ill.

J. Narūnė

PAVASARIS

*Žengia pavasaris medžių viršūnėmis,
Švinta ir juokias jauna žaluma.
Brinkina sulos šakele — lepūnę —
Verda ir šėlsta nubudus jėga!*

*Rausta, žėruoja pavasario ūgiai,
Dega, lyg tūkstančiai žvakių žalių...
Saulės bučiuojami, virpa nudžiugę,
Svaigsta galva nuo kvepėjimo jų...*

PAVASARIO NUOTAIKOS

Išlindo pirmieji daigeliai, kraunas pumpurėliai. Greitai sužydės pievos ir sodai, sulapos miškai. Visa gamta išsipuoš neapsakomu grožiu. Juo prisipildys ir žmogaus širdis, o ypač moters, kuri iš prigimties labiau grožiui linkusi.

Parskris paukščiai giesmininkai, nubus miegoję žvėreliai, vis labiau veršis į gamtą ir žmogus.

Pavasario nuotaikos pagauta šeiminiškė su nauja energija griebsis pavasario darbų: valys, plaus butą, spintas, vėdys, tvarkys rūbus; sodins, ravės darželius, gražins kiemelį.

Nieko nėra maloniau kaip po šaltos žiemos pasitikti pavasarį. Darbščioji, pilkoji bitutė — šaulė visada ras ką pagerinti, pagražinti savo namuose, kad visos šeimos laimė būtų didesnė ir kasdienis gyvenimas šventadieniškesnis. Savo darbštumu, tvarkingumu ir šauliška nuotaika ji užkrės visą šeimą. Kiekvienas ras sau malonaus darbo viduje ir lauke.

Paskendus savo darbuose šaulė neužmirš ir visuomeninių pareigų, ji ras laiko ir šauliškam darbui. Šis darbas bus jai poilsis, atsigavimas nuo kasdienybės. Joks šauliškas darbas neturi kenkti šeimos pareigoms ar laimei, bet dar daugiau ją papildyti. Šaulė, kuri ne vien namie sė-

di, bet nuolat ir šauliškam, visuomeniniam darbe dalyvauja, darosi pilnesnė, kūrybingesnė, kartu ir savo šeimai naudingesnė.

Milžiniški darbai šiais sukaktuviniais metais mūsų, sesės, laukia. Turime visos pasitempti, kad tie metai būtų našesni ir tinkamai atžymėti. Visos turime kuo daugiau prie savo vieto darbu prisidėti, kuo geriau mums pavestas pareigas atlikti.

Ne vien karinė jėga, bet, ypač, fizinė ir dvasinė stiprybė gali mūsų tautą išgelbėti. Būkime pačios tvirtos kaip uola! O tos, kurios auginate šeimas, kurios jomis rūpinatės, jas maitinate, auklėjate vaikus, tik jūs ir galite fiziniai ir dvasiniai stiprius juos išauginti; savosios kalbos meilė, lietuviškos dvasios stiprybę ir nepalaužiamą tautinę savigarbą įkvėpti.

Kaip išdygęs gležnas pavasario daigelis tolimesniai bujojimui reikalingas ne tik šviesos, saulės, bet ir derlingos žemės, drėgmės, rūpestingos darbščios rankos, taip dar labiau jūsų kūdikiai, vaikai, kiekviena savosios tautos atžala reikalinga nuolatinės saulėtos pavasariškos nuotaikos, begalinės kantrybės, meilės ir sutelktumo mūsų visų rūpestisgumo.

K. Kodatiene

ŠU DAINA

Vladislavos Grigaitienės atminčiai (1890 - 1961)

Ankstyvame Lietuvos atgimimo pavasaryje Maironis dainavo: Paimsim arklą, knygą, lyrą, ir eisim Lietuvos keliu. 1918 m. atsikūrus mūsų valstybei, visokių rūšių darbininkai išėjo dirbti jos gerovei, pildydami savo paskirties pareigas. Visų darbas buvo labai vertingas, visų labai reikalingas. Ir artojo su arklu, ir mokytojo, rašytojo bei kitokio kultūros darbininko su knyga. O, štai, kiti pasiėmė "lyrą". Vieni piešė paveikslus, kūrė dainą, muziką, o kiti ėmėsi sukurtas dainas dainuoti, atiduodami dainai savo širdį ir jėgas.

Viena tokių dainos puoselėtojų, dainai paskyrusi savo gyvenimo galias, buvo žymioji Lietuvos dainininkė Vladislava Grigaitienė. Ji buvo viena iš pirmųjų mūsų operos kūrėjų, vėliau pasiekusi primadonos augštį ir tame augštyje sugebėjusi

išsilaikyti be jokios konkurencijos visą Lietuvos žydėjimo laikotarpį.

Jei Kipras Petrauskas laikomas mūsų teatro operos tėvu, tai Grigaitienė neabejodami galime vadinti jos motina. O tas vardas jai tinka ne tik dėl jos didelio darbo šioje srityje, bet dar ir dėl to, kad ji veik tiek pat metų dirbdama Kauno konservatorijoje, kaip dainų mokytoja savo žinias perteikė ir paruošė daugelį vėliau augštai iškilusių dainininkių.

Ji galėjo būti gera profesorė, nes prieš lankant muzikos mokyklą ir konservatorijas, ji buvo baigusi Saulės Mokytojų kursus ir pradžioje vertėsi mokytojos darbu. Taip pat ji nesisalino ir visuomeniško darbo, kur tuo laiku buvo labai reikalingos inteligentiškos jėgos. Yra dirbusi: katalikių moterų, birutininkių, Dainos

draugijos ir kt. Kaip ir kiti jos šeimos nariai, iš jaunystės ji buvo susipratusi lietuvių, gili patriotė. Dainuoti pradėjo turėdama 12 metų Navėičiaus bažnyčios chore. Muzikos mokyklą lankė Vilniuje ir Petrapilyje. Bedirbdama Lietuvos operoje, važinėdavo užsienin tobulintis. Anot žinovų, jos balso nustatymo technika buvo be priekaištų.

Ji buvo ne tik tobula dainininkė, bet ir gera operos artistė. Ji mums yra labai įdomi ir kaip labai inteligentiška asmenybė. Visur santūri, išlaikyta, protinga. Savo išvaizda scenoje, gal kiek per stambi, bet sugebėjimas laikytis tą lyg ir užtušodavo. Klasiškai švelnių veido bruožų ir gracingos figūros bei sugebėjimo skoningai rengtis, ji išrodė turinti įgimtos elegancijos ir puošnumo. Niekam nekilo abejonės, kad jai priklauso ir visuotina žmonių pagarba. Tokia ji paliko visų atmintyje, tokią ją minės ir ateinančios kartos.

Em. P.

A. A. PLK. ANTANAS GAUŠAS

Sekmadienį, kovo 15 d. Čikagoje mirė gen. štabo plk. Antanas Gaušas. Gimė jis 1901 m. gruodžio mėn. 24 d. Odesoje. Mokėsi Kaune, Saulės gimnazijoje. 1919 m. savanoriu stojo į Lietuvos kariuomenę, gruodžio mėn. baigė karo mokyklą II laidą ir buvo paskirtas į 4 pėst. pulką. Dalyvavo Nepriklausomybės kovose su Lietuvos priešais. 1922 m. baigė augštuosius karininkų kursus, 1933 m. baigė Prahėje karo akademiją. 1934 m. buvo paskirtas III skyriaus viršininku kariuomenės štabe. 1936 m. buvo paskirtas 9 pėst. pulko vadu Marijampolėje. Tose pareigose išbuvo iki 1940 m., t. y., iki bolševikų okupacijos.

Plk. A. Gaušas tapo žymus, nes jo vadovaujamas 9 p. pulkas 1940 m. pasipriešino karinei bolševikų okupacijai. Birželio 15 d. jis su pulku išvyko iš Marijampolės, tikslu prieiti prie Rytprūsių sienos, o priejus sieną sekti įvykių eigą Lietuvoje, — priešintis ir, reikalui esant, pasitraukti į Rytprūsius. Šis manevras plk. A. Gaušui nepavyko, pulkas buvo sugražintas į Marijampolę. Marijampolėje būdami, tačiau, pulko kariai nenurimo, tęsė pasipriešinimo akciją, veržėsi kovoti su priešu. Rusų komisarams reikalaujant, plk. A. Gaušas buvo pašalintas iš pulko vadovo pareigų, iššauktas į Kauną ir tardomas. Jam grėsė suėmimas, bet artimųjų lietuvių išpėtas jis tuoj pa-

sislėpė. Pulkui buvo paskirtas kitas vadas ir pats pulkas tuoj buvo perkeltas į Švenčionėlius Lietuvos pakraštini.

Švenčionėliuose stovėdamas pulkas ne tik kad nenurimo, bet dar labiau suaktyvino pasipriešinimą Lietuvos okupacijai. Rusų raudonoji armija apsupo pulką, bet į pulko stovyklą su savo tankais nedrįsdavo rodytis. Sekdavo pulką iš tolesnio atstumo ir vis rinko žinias per savo šnipus. Tuo metu komunistai į pulką prisiuntė daugybę agitatorių, kurie ruošė mitingus ir grasino bausmėmis — sunaikinimu. Kareiviai jų neklausė, nušvilpdavo ir patys išėdavo kalbėti. Ypatingai jautrias ir jaudinančias kalbas sakė leitenantas Naitelis, Čepas Stasys ir Čepas Juozas. Per vieną mitingą, kai kareiviai buvo agituojami prisijungti prie Tarybų Rusijos, vienas iš kalbėtojų paklausė: "Ar tam mes statėme paminklus, kad dabar nugriautume? Ką mums pasakys mūsų broliai, kurie kovojo už Lietuvą, guldė galvas ir kraują liejo? Kur dėsime Nežinomo Kareivio kapą, žuvusio kovoje dėl Lietuvos laisvės?" Liudininkų pasakojimu, triukšmas ir kalbos nutilo, visi atsistojo — pulkas verkė. Jie suprato, kad Lietuva žūsta, skausmas spaudė krūtinę, nes norėjo gelbėti Lietuvą.

Iš visos Lietuvos buvo surinkti beveik visi "lietuviškieji" komunistai,

iš jų buvo sudarytas batalionas. Palytomis jis buvo atvežtas į Švenčionėlius. Liepos 23 dieną komunistai staiga užpuolė pulką. Vadus atskyrė nuo kareivių. Prasidėjo areštai. Suminta buvo 31 pulko karys (8 karininkai ir 23 kareiviai) ir pulkas tapo išformuotas. Vėliau buvo dar ir daugiau suėmimų. Suimtieji liepos 23 d. buvo nugabenti į Kauno kalėjimą, juos perėmė NKVD-istai ir jie dingo. Nepavyko ir vėliau jų likimo sužinoti. Tačiau istorija žino jų visų vardus ir pavardes. Tad, jie nėra ir nebus pamiršti.

Velionies. a. a. plk. A. Gaušo tuo metu Švenčionėliuose nebuvo, tad jis išvengė arešto. 1944 m. jis paliko Lietuvą ir išvyko į Vokietiją. 1949 m. atvyko į JAV ir apsigyveno Čikagoje. Pradžioje jis buvo aktyvus Ramovės sąjungos veikėjas, vėliau pradėjo sirginti — tad ir silpniau reiškesi. Palaidotas buvo kovo 18 d. šv. Kazimiero kapuose.

K. AIŠ.

Arkivyskupo P. Karevičiaus minėjimas, įvykęs kovo mėn. 1 d., suruoštas Kūrėjų-Savanorių Sąjungos Čikagoje, bus aprašytas sekančiame KARIO nr.

IŠ L. V. S. RAMOVĖS BOSTONO SKYRIAUS 1963 METŲ VEIKLOS

A. TUMAS

Per eilę metų, tenka pasakyti, tik gana šykščios žinios pasitaikydavo mūsų "Karyje" iš Bostono ramovėnų veiklos. Jos apimdavo vieną kurį reikalą ar sritį. Jei neskaityti organizavimosi periodo, tai skyrius, čia įsikūręs, gyvuoja jau vienuolika metų. Visa sudėjus, Bostono skyrius gana tvirtais žingsniais pradėjo žengti į keturioliktuosius metus. Ta proga tenka nuoširdžiai palinkėti, kad dar labiau sugretinęs savo eiles, dar tvirtesniu žingsniu žygiuotų Tėvynės Lietuvos vadavimo kryptimi. Šio rašinėlio tikslas yra, ne apibūdinti visą skyriaus egzistencijos laikotarpį, bet tik apimti jo 1963 metų veiklą.

Sausio mėn. 20 d. išrinkta nauja skyriaus valdyba, pasiskirsčiusi pareigoms, pradėjo judėti. Valdyba buvo kiek kitokio sąstato negu anksčiau — būtent, tik iš keturių narių, nes du nariai gyveno gana atokiai nuo Bostono, už 15-20 mylių. Pareigomis pasiskirstė taip: pirm. A. Tumas, vice pirm. Bronius Bajerčius, vienas pirmųjų šio skyriaus steigėjų, sekretorius P. Tyla ir išdin. K. Dūda, kuris tas pareigas sąžiningai ėjo keletą metų.

Pirmasis valdybos uždavinys buvo užmegzti draugiškus ryšius su kitomis lietuviškomis organizacijomis — jų pirmininkais ir su JAV Legiono Stepono Dariaus 317 postu. Tam tikslui buvo parašyti atitinkami susipažinimo laiški, ar užmegzti asmeniniai kontaktai. Pirmuose posėdžiuose, be jau tradicinių reikalų, kaip išvykų į gamtą ir Kariuomenės minėjimo suruošimo, valdyba susirūpino dar ir kitais klausimais, būtent: vėliavos išgyjimo reikalu, skyriaus narių pagausinimu ir birutiečių skyriaus įsteigimu. Nuoširdžiai ištyrus ir išsišnekėjęs, valdyba priėjo išvados, kad šis pastarasis klausimas, kai gana sekmingai ir gražiai veikia Bostone Moterų klubas, yra neįmanomas rimtai išskirti, užtat ir buvo paliktas ateičiai. Tad ir buvo apsiribota pirmaisiais dviem reikalais.

Vėliavų skyrius išgijo ir, tų pačių metų lapkričio mėn. 24 d., pašventino. Pradžioje vėliavos išgyjimo reikalas ėjo gana sunkokai ir tai ne dėl piniginio rūpesčio. Valdybos

pageidavimu nariai turėjo patys sudėti tam tikrą sumą; mat norėta, kad vėliava būtų įsigyta pačių ramovėnų sunkiu darbu uždirbtais pinigais, o ne gautais iš įvairių parenkimų. Buvo susirūpinta, kad ji atitektų statuto reikalavimus ir, kad lietuvi pasiūtų ramovėnams vėliavą, bet deja, dėtos tam tikslui pastangos buvo bergždžios. Teko kreiptis į privačią firmą ir atiduoti jai užsakymą. Nežiūrint tos nesėkmės, p. Ina Nenortienė išaudė gražią tautišką juostą ir ją padovanojo, tuo papuošdama mūsų vėliavą, o p. Emilija Grušienė iš Brocktono, Mass., padovanojo dar iš nepriklausomos Lietuvos atsivežtą sidabrinį kryželį su gintaro gabalėliu, kuris, perėjęs net per kalėjimą ir visą tremties kelią, pateko į dailiai pagamintą vėliavos koto viršūnę. Viršūnė, stilizuoti Gedimino stulpai, yra Jono Martyšiaus rankų darbas, brėžiniai, gi, daryti Broniaus Kovo. Tokiu būdu Bostono skyriaus vėliava turi gilią prasmę. Ji nariams visada primena Baltijos gintarinį, o kartu ir kryžių bei smūtkelių, kraštą — Lietuvą. Be to, buvęs Bostono Gabijos choro pirmininkas Steponas Kontautas padovanojo tautinę, relikvinę vėliavą, Stanley Griganavičius — vėliavoms koto, viršūnių ir JAV vėliavą. J. Laukaitis iš Brockton, Mass. įteikė dar vieną tautinę vėliavą, taip, kad skyrius yra pakankamai apsirūpinęs ir iškilmingomis progomis gali gražiai pasirodyti. Ateičiai paliko susirūpinti uniforma, ar uniforminiais ženklais.

Per metus skyriaus narių skaičius padidėjo 23 proc. Stengiantis didinti narių skaičių ir jungti buv. karius, buvo užmegztas ryšys su gretimais didesniais miestais, kur daugiau lietuvių yra susispietę: Worcesteris, Mass., Providence, R. I., ir Brocktonas, Mass. Gana gražių rezultatų davė tik Brocktonas, Mass. Providence gyvenantieji buvę kariai parodė didelio nuoširdumo dėtis prie Bostono skyriaus, bet didelis atstumas trukdo šį reikalą varyti pirmyn. Iš padaryto žygio Worcesteryje patirta, kad ten yra gana gražus būrys buv. karininkų ir kadro puskarininkų bei eilinių. Pradžioje ten ga-

lėtų susidaryti poskyris, kuris skirtą narį siųstų Bostonan į ramovėnų susirinkimus, kol vėliau, poskyris sustiprėjęs, išaugtų į tikrai pasididžiavimo vertą skyrių. Tačiau, vieni buvę kariai pasyviai laikosi tuo reikalu, gi, kiti energingai ir sekmingai įsijungę į visuomeninio pobūdžio organizacijų grandinę, jau nuoširdžiai dirba. Išsikalbėjus paaiškėjo, kad anksčiau ten skyrius buvo susiorganizavęs, bet jau keli metai yra miręs. Žygis buvo be pasekmių, bet vilties reikėtų, ypač su Worcesterio, Mass. buv. kariais, neprarasti ir vėl bendromis jėgomis šį svarbų klausimą judinti.

Artėjant pavasariui ir orui jau gerokai atšilus, valdyba susirūpino tradicinės išvykos į gamtą klausimu. Tuojuo iškilo vietovės reikalas, kad ji būtų patogė, kad galima būtų dainuoti, būtų nepertoli Bostono ir kitų vietovių, bet ir nebūtų, kaip sakoma, "šabloninė", o nauja. Galvosūkis buvo nemažas, juo labiau, kad arti visos patogesnės vietos lietuviams labai gerai pažįstamos ir jose jau išskylauta. Tik pažinties ir nuoširdaus draugiškumo dėka buvo gauta netoli esantis patogus amerikiečių sporto klubo 75 akrų miško plotas su šaudykla, šokiams sale, virtuve ir kitais puikiais įrengimais. Užsisvajojęs, galėjai jaustis esąs Gaižiūnų poligone, ar anų milžiniškų pušų paunksmėje — Panemunės šile. Sušilęs ar "pavargęs", galėjai atsigavinti tik netoli pariedėjęs tyru šaltinio vandeni. Vieta yra tikrai įdomi ir verta dėmesio, juo labiau, kad iki to laiko dar joks "Dievo paukštukas" nebuvo ten "įskridęs". Bet, deja, numatytu laiku nedaug ramovėnų pasinaudojo ta reta proga, juos, mat, nuviliojo labai gerai pažįstamas, kurį užsimerkęs gali rasti, Ramuvos parkas, kuriame tuo pat metu irgi buvo gegužinė. Valdyba, tačiau, iš tos nesėkmės buvo išgelbėta broktoniečių, Brocktono Martyno Jankaus šaulių ir daugelio artimesnių draugų, net iš Providence, R. I. Nuostolio nebuvo, bet ir pelnas buvo nedidelis. Valdyba šį reikalą apsvarstė ir padarė išvadą: ramovėnams, pirmon eilėn, reikėtų žiūrėti savų ir savų šeimų nuoširdaus suartėjimo, ge-

gužinių juk būna pilna vasara, čia gi tradicinis ir tik vienas toks išvažiavimas į gamtą.

Valdyba, įieškodama glaudesnio ryšio su nariais, o taip pat gilindama narių pareigos jausmus, rašydavo laiškus — priminimus, apie būtinumą dalyvauti susirinkimuose. Stojant į skyrių, pareiškimų blankose dar pridėjo atskirą klausimą, būtent: "kas rekomenduoja?" Būsima šis narys turi būti pristatytas dviejų tikrųjų narių. To viso tikslas yra apsaugoti nuo nevertingų narių, galvojant, kad tas išeis ir skyriui ir sąjungai į naudą. Reikia pasakyti, kad to pasekmės buvo gana geros: nariai pradėjo gausčiau ir gausniau lankyti susirinkimus ir domėtis savo valdybos veikla. Metų bėgyje valdyba savo ir narių vardu, įvairių jubilėjų proga, sveikino įvairias organizacijas. Lietuvos skautus 45 metų įsikūrimo proga, Camp Child berniukų stovykloje, pirmininkas, išteikdamas "Skautų Aidui" skyriaus dovaną, turėjo progos asmeniškai tarti atitinkamą žodį būsiniams kariams. Sveikino Lietuvos Vyčių Aukštinį jubilėjinį 50 metų seimą Bostone, ir taip pat kun. kan. poetą Mykolą Vaitkų, jo 80 metų sukakties proga. Valdyba nepamiršo ir savų narių, Kalėdų ir Naujųjų Metų proga, per dvi Naujosios Anglijos radijo stotis, sveikino narius ir jų šeimas, linkėdama tyro džiaugsmo ir ryžto kovoje dėl savo krašto laisvės.

Pats skyrius, Kariuomenės 45 metų atkūrimo minėjimo proga, yra gavęs tik du sveikinimus, būtent: iš Martyno Jankaus šaulių kuopos, Brocktone, Mass., ir iš Bostono Lietuvių Bendruomenės apylinkės pirmininko, — taigi nedaug, nežiūrint, kad Kariuomenės minėjimas buvo primintas per visas tris Naujosios Anglijos radijo stotis. Valdyba mano, kad plačioji visuomenė dar mažai pažįsta Bostono ramovėnų skyrių, o gal čia būta ir kitų veiksmų, mat, nepuolė JAV prezidento J. F. Kennedžio tragedija. Tačiau, kiekvienu atveju, skyriams reikėtų plačiau garsintis savo gerais darbais, pav. suruošiant Lithuanistinės mokyklos vaikams ir mokytojams išvyką į gamtą ir toje išvykoje nuoširdžiai juos globojant, kad suteiktų vaikams kultūringų pramogų. Galima būtų ir kitokių veikimo būdų sugalvoti, bet, tuo tarpu, tegul bus tik sugestijos.

Su prieš kelerius metus įsikūrusia Lietuvos šaulių kuopa Brocktone yra palaikomi nuoširdūs santykiai. Valdybos pirmininkas ir sekretorius buvo pakviesti dalyvauti jų įsikūrimo Penkerių metų šventėje, teko

taip pat su dalimi ramovėnų dalyvauti šauliams remti bankete ir jų surengtose šaudymo rungtynėse.

Jau prieš pora metų užsimezgė nuoširdesni santykiai su JAV Legiono Stepono Dariaus 317 postu, kurie per praėjusius metus dar labiau pakrypo gerojonei pusėn. Jau kovo mėn. postas, per savo adjutantą, pakvietė ramovėnus dalyvauti šv. Patriko dienos garsiam Bostono parade. Valdybai teko tik padėkoti, nes ramovėnai dar neturi savos uniformos, ar viešai nešiojamų raiščių bei bereičių su atitinkamais ženklais, o taip pat tada buvo dar be savos vėliavos, tad tokiam parade būtų buvę nedrašu dalyvauti, o dalyvavimas neįneštų reikiamo efekto. Pagaliau, ta šventė išpuolė paprastą dieną ir daugumas ramovėnų, vistiek, negalėtų dalyvauti. Bet, kai valdyba buvo pakviesta dalyvauti Mirusiųjų pagerbimo dienoje (gegužės 30 d.), tai tą dieną valdyba ir kai kurie ramovėnai drauge su posto vyrais pagerbė Steponą Dariusį ir kitus žuvusius lietuvius, JAV karius. Valdybos rūpesčiu tą dieną buvo padėta gėlių ant mirusio nario Justino Plaušinaičio kapo Brocktone. Šitoks mirusių ir žuvusių pagerbimas reikėtų išplėsti. Valdyba mano, kad jau šiomet reikėtų taip pat drauge nuvykti ir prie mūsų mirusiųjų savanorių-kūrėjų kapų Bostono kapinėse ir ten juos pagerbti, pasakant atitinkamą žodį. Tokie momentai prie mirusiųjų kapų dar labiau suartina gyvuosius bendram tikslui: kovoti prieš žmoniškos, o tuo pačiu ir prieš JAV priešą — komunizmą.

Surengtoje Posto, liepos 14 d., gegužinėje, kurios tikslas buvo pagerbti mūsų transatlantinius lakūnus, Steponą Dariusį ir Stasį Girėną, sukakus 30 metų nuo jų žuvimo, paskaitą skaityti buvo paprašytas vicepirmininkas B. Bajerčius, kuris drauge su Steponu Dariusiu yra baigęs Lietuvos karo mokyklą. Tas, iš anų metų visas glėbys prisiminimų, buvo nepaprastai įdomus. Paskaita buvo kruopščiai paruošta, nemažai darbo ir atydos buvo įdėta ir ją vėta buvo plačiau paskleisti, kad ir pav. Karyje atspausdinti. Postas nepamiršo ramovėnų valdybos pakviesti savo pareigūnų inauguracijos šventėn, kuri įvyko lapkričio mėn. 2 d. Tai buvo gana įdomios, kad ir ilgos ceremonijos. Tai itin graži jų tradicinė šventė. Kad toks nuoširdus bendradarbiavimas tarp abiejų organizacijų gimė, reikia aciu pasakyti posto adjutantui, Lietuvos Radijo valandos vedėjui Jonui Romanui, buvusiam komandieriui James Kenty, ir dabartiniam komandieriui Edvardui Straz-

dui, nors pati užuomazga buvo pradėta, kai posto komandieriu buvo aviacijos plk. Edmundas L. Ketvirtis. Tenka manyti, kad mums su postu yra naudinga palaikyti nuoširdžius santykius. Augant skyriui jo pagalba bus neabejotinai reikalinga, jau nekalbant apie lietuviškumo dvasios ten sustiprinimą. Ta pačia proga reiktų pamąstyti apie posto vyrų aną Ramuvos parke pravestą liepos mėnesio gegužinę, kurioje be oficialios dalies, kaip minėta, buvo suteikta gera proga pasidžiaugti tuo plotu, kuris yra lietuvių rankose, savo vaikučiams ir jauniems, ar tai darant sportines rungtynes, ar šiaip žaidžiant. Po jų buvo duodamos, pirma laimėjusiems, o paskui ir visiem vaikučiam dovanėlės. Žodžiu, vaikučiai ir paaugliai nebuvo palikti vien savo valiai, o buvo kurį laiką užimti bendra gegužinės eiga. Po to jau prasidėjo vaišinimasis ir gaivinimasis didelių medžių pavėsyje. Mūsų gegužinėse, pirmon eilėn, įieškoma, tam ar kitam tikslui, vienai ar antrai organizacijai, pelno. Ar ne geriau pirma suteikti savo jauniems pramogų, kad jaunimui jos būtų įdomios ir laukiamos? Tokios mintys kilo, kada teko apsilankyti Stepono Dariaus posto vyrų ruoštoje gegužinėje.

Ramovėnų santykiai su kitomis organizacijomis yra geri ir nuoširdūs. Ramovėnai visada paremia organizacijų daromus parengimus, ar banketus savo apsilankymu, o nemaža dalis jų aktyviai įsijungė į jų eiles, ar užėmę atsakingas valdybose pareigas, nežiūrint, kad dėl tos priežasties kiek nukentė ir paties skyriaus darbas, ar veikla. Bet reikia pasakyti, kad tai yra labai sveikintinas veiksnys. Linkėtina, kad ramovėnai būtų nuolat judančiu lietuvių upeleli vandeniu, kuris savo gaiva suteikia pailsusiems jėgos ir ryžto tęsti laisvinimo kovą. Tais sumetimais vadovaujantis Bostono skyrius 1963 metais įstojo į Laisvės Varpo radijo bendrovę, sprendėjo teisėmis, įmokėjęs reikiamus mokesčius, ir paskyrė tam reikalui atstovą.

Artinantis Lietuvos kariuomenės 45 metų atkūrimo minėjimui, valdyba pradėjo visur rimtumu ruošti šią šventę. Pirmiausia ji atkreipė dėmesį į savo narius, rašydama laiškus, sveikindama juos šventės proga, kviesdama aktyviai dalyvauti minėjime ir jaustis ne svečiais, bet šeiminkais, kad atsilankiusieji šventėje svečiai jaučiau ir patogiaus jausmą. Šventės programa buvo numatyta iš šių dalių: a) pamaldų, b) oficialaus minėjimo su menine dalimi ir c) pasilinksminimo. Šventės

Amerikos Lietuvių Legiono vadas kpt. Petras Jurgėla skaito paskaitą Bostone, Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjime

metu nusistatyta pašventinti ramovėnų vėliavą. Pagrindas šventei buvo numatytas vėliavų paradas. Be Stepono Dariaus posto ir jo vėliavų, dar buvo paprašyti dalyvauti ateitinkai, skautai, lietuviško akademinio jaunimo organizacijos su vėliavomis. Kad nereikėtų vėliavininkams ir palydovams vargti stovint, buvo padarytas stovas 21 vėliavai, kurios turėjo būti išrikiuotos puslankiu ant scenos, o priekyje naujai pašventinta vėliava; taip būtų susidaręs gražus vėliavų miškas. Tačiau, lapkričio 22 d. ištiko netikėtas ir nepaprastai skaudus smūgis — tą dieną buvo nužudytas JAV prezidentas J. F. Kennedy. Šis smūgis sukrėtė ne tik JAV, bet ir visą laisvąjį pasaulį, visa šalis apsidengė gedulo šydu, ir mūsų ruošta šventė pakibo tarp dangaus ir žemės. Minėjimo jau nebebuvo galima nukelti kitan sekmadienin, nes klubo salė buvo užimta, o ir Kalėdos buvo čia pat, o be to skyrius būtų turėjęs pakelti ir kai kuriuos medžiaginius nuostolius. Tad ir teko Lietuvos kariuomenės 45 metų atkūrimą minėti lapkričio 24 dieną, sekmadienį, kaip ir buvo numatyta, pridėdant nužudyto prezidento pagerbimą. Tokiu būdu išėjo lyg ir du minėjimai: JAV prezidento J. F. Kennedy pagerbimas ir po to kiti šventės programos punktai. Teko daug kas keisti, vėliavų rikiuotė buvo suardyta, o minėjimo

meninę dalį, su pasilinksminimu, teko nukirpti. Žinoma, tas labai atsiliepė į skyriaus pajamas, bet nuostolio neturėta.

Pati šventė prasidėjo pamaldomis šv. Petro lietuvių par. bažnyčioje So. Bostone, kur 10 val. mišias atnašavo kun. Kontautas, pasakydamas turiningą pamokslą, primindamas žuvusį prezidentą ir žuvusius Lietuvos karius bei partizanus ginant Lietuvos laisvę. Ramovėnai ir kūrėjai - savanoriai dalyvavo rikiuotėje, įeidami į bažnyčią paskui vėliavas. Pamaldų metu giedojo parapijos choras, vadovaujamas komp. Jeronimo Kačinsko. Choras sugiedojo taip pat JAV ir Lietuvos Himnus. Organizacijų vėliavos, dėl įvykusios tragedijos, buvo perrištos juodais kaspinais, taip pat, dėl tos pat priežasties nebuvo ir šuvių salvės pagerbiant žuvusius, kaip kad buvo praėjusiais metais.

Po pietų 3 val. Lietuvos piliečių klubo III-čio augšto salėje, 368 W. Broadway, So. Bostone, įvyko oficialioji minėjimo dalis. Valdybos sekretorius paprašė įnešti vėliavas ir sudėti į stovus. Iškilmingai pražygiavo Stepono Dariaus posto, akademinio jaunimo, ateitinkų ir skautų vėliavos ir sustačius jas į vietas, pirmininkas atidarymo žodyje priminė šios šventės momento rimtumą, paprašė dalyvius atsistoti ir pagerbti žuvusį JAV prezidentą ir žuvusius dėl Lie-

tuvo: laisvės karius ir partizanus vienos minutės tyla. Po to, kalbėjo posto komandierius Eduardas Strazdas, adjutantas Jonas Romanas. buvęs komandierius James Kent ir kūrėjų - savanorių Bostono skyriaus pirmininkas Pranas Martinkus. Kalbos turinyje vyravo skaudi tragedija ištikusi JAV tautą ir taip pat sveikinimas 45 metų mūsų kariuomenės atkūrimo šventės proga. Buvo perskaityti Martyno Jankaus šaulių kuopos ir Bostono lietuvių bendruomenės sveikinimai. JAV ir buv. Gabiljos choro tautinės vėliavos lydima buvo įnešta Bostono Skyriaus vėliava šventinimui ir įteikta krikšto tėvams. Vėliavą pašventino kun. Jonas Klimas, Bostono skautų kapelionas ir šv. Petro lietuvių parapijos vikaras. Krikšto tėvais buvo Sofija Pūtvytė - Mantautienė, skautiškos idėjos tremtyje puoselėtoja, Lietuvos šaulių sąjungos įkūrėjas Vladas Pūtvytis, ir buvęs Joniškėlio partizanų bataliono vadas, kūrėjas - savanoris, Vyties Kryžiaus ordino kavaliereus, vienas pirmųjų skyriaus kūrėjų, kelis kartus buvęs valdybos pirmininkas, pulkininkas Antanas Stapolionis. Pašventinta vėliava buvo įteikta pirm. Adomui Tumui, kuris, priėmęs, pagerbė ją ir pastatė į vietą priekyje visų kitų vėliavų. Po to, valdybos vicepirmininkas perskaitė tokio turinio vėliavos šventinimo aktą su priedu:

Lietuvių Veteranų Sąjungos Ramovės, Bostono Skyriaus, Vėliavos pašventinimo

A K T A S

1963 metais lapkričio mėn. 24 d.

Lietuvių Piliečių Draugijos trečio augšto salėje, 368 W. Broadway, So. Boston, Mass., minint Lietuvos kariuomenės 45 metų atkūrimo sukaktį, iškilmingai pašventinta Bostono skyriaus vėliava, kuriai duotas pirmojo Lietuvos kareivio Stasio Butkaus vardas. Pašventinimo apeigas atliko šv. Petro lietuvių parapijos vikaras kun. Jonas Klimas. Krikšto tėvais buvo Sofija Pūtvytė - Mantautienė ir pulkininkas Antanas Stapulionis, kurie vėliavą įteikė skyriaus pirmininkui lt.n. Adomui Tumui.

Vėliavą saugoja ir globoja skyriaus valdyba, kuri pradėjusi savo kadenciją vieną valdybos narį skiria vėliavos globėju. Skyriui gi likvidavusis, vėliava ir šis Aktas su jo prie-

du perduodamas Čikagos Laisvės Kovų muzėjum ir, Lietuvai vėl atgavus nepriklausomybę, pervežama Tėvynėn ir perduodama Karo Muzėjui.

Bostono skyriaus ramovėnai pasižada šią vėliavą su jos relikvijomis tinkamai saugoti ir gerbti.

Tegul ši vėliava nuolat skatina dirbti Tėvynės Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės atgavimui.

Krikšto tėvai:

Sofija Pūtvytė - Mantautienė
Pulkininkas Antanas Stapulionis

Vėliavą šventino
Kun. Jonas Klimas

Valdyba

Ltn. Adomas Tumas
Pirmininkas
J. psk. Povilas Tyla
Sekretorius
Mjr. Bronius Bajerčius
Vice-pirmininkas
Psk. Kostas Dusevičius
Iždininkas

Vėliavos pašventinimo momentas: šventinimo apeigas atlieka kun. Jonas Klimas, vėliavą laiko krikšto tėvai — Sofija Mantautienė-Patvytė ir plk. Antanas Stapulionis; viduryje — skyriaus sekretorius Povilas Tyla.

Vėliavos Pašventinimo Akto Priedas

1963 m. lapkričio mėn. 24 d. Bostono skyriaus prie pašventinimo vėliavos akto yra pridedamas šis valdybos surašytas akto priedas:

1. Vėliavą siuvo įmonė Flag Center, Cambridge, Mass.
2. Sidabrinį kryželį su idėtu jame gintaro gabalėliu, atsivežtu iš laisvos Lietuvos ir praėjusį visą tremties kelią iki JAV laisvės šalies, padovanojo Emilija Grušienė iš Brockton, Mass.
3. Tautiniais motyvais, su Gedimino stulpais, išaustą juostą vėliavai papuošti padovanojo Ina Nenortienė iš Dorchester, Mass.
4. Vėliavai koto viršų — Gedimino stulpus, išdrožė ir minėtą relikviją įdėjo Jonas Martyšius iš Norwood, Mass.
5. Brėžinius vėliavai ir paaiškinimus darė Bronius Kovas iš Norwood, Mass.

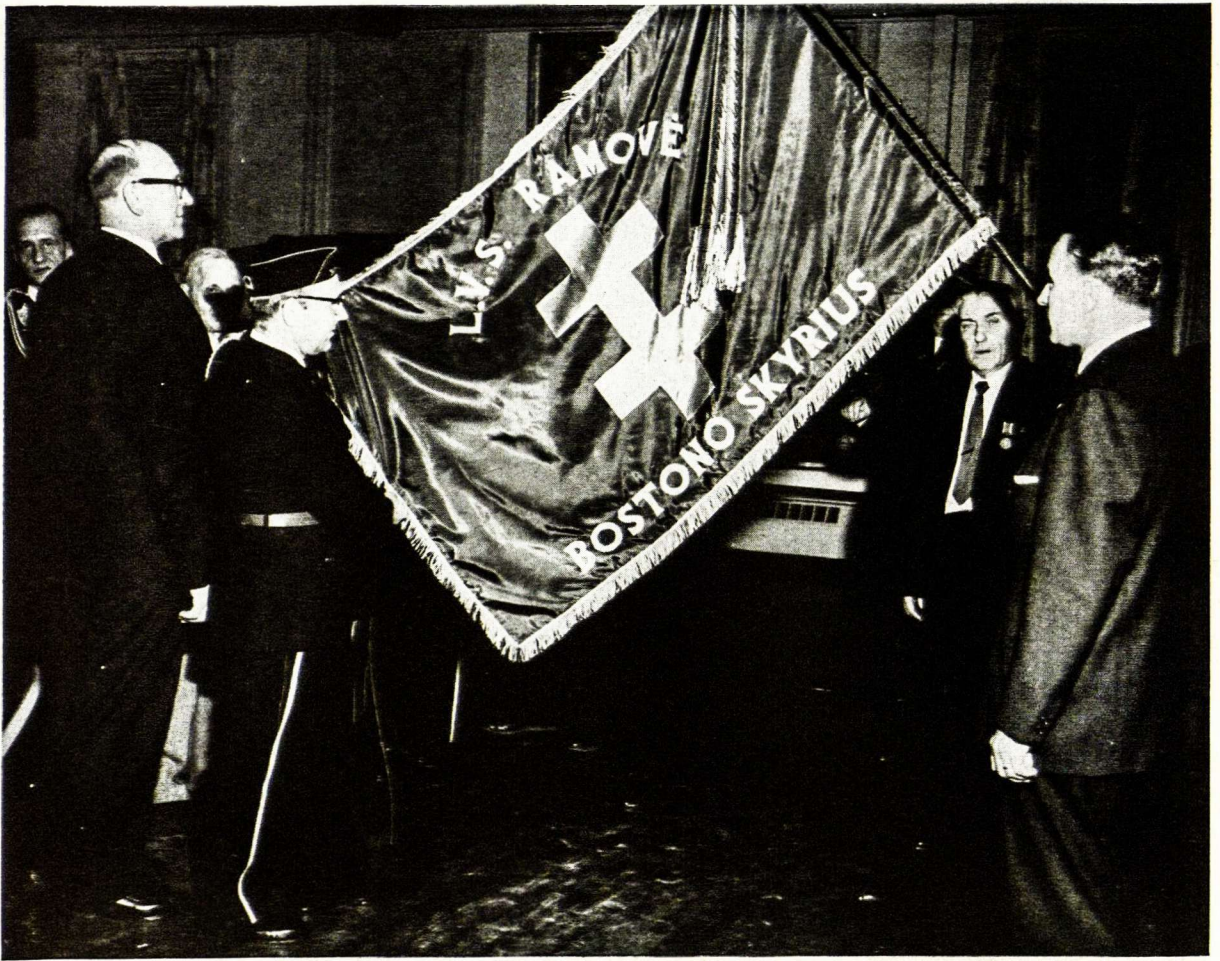
(pas.) Skyriaus Valdyba

Po to, sekė vėliavos šventinimo akto pasirašymas, valdybos pirmininkas nusipelnusioms ponioms padovanojo po gėlių puokštę, o skyriaus nariams už kruopštų darbą įteikė sąjungos ženklelius. Po šių visų iškilnių buvo paprašytas pagrindinis kalbėtojas kpt. Petras Jurgėla iš New Yorko, skaityti paskaitos apie Lietuvos kariuomenės ir jaunojo karžygiškumą, pabrėžiant istoriniais faktais. Kruopščiai paruošta paskaita sudomino visus dalyvius, ir prelegentas susilaukė iš klausytojų nuoširdaus dėkingumo, o ramovėnai, iš savo pusės, prelegentui tarė karšką aciu.

Po valstybės operos solisto Stasio Liepos sudainuotų kelių liaudies dainelių, akomponuojant komp. Julijai Gaideliui, kiek pasivaišinę, dalyviai pradėjo skirstytis. Šventės metu buvo padaryta 21 fotografija, jas visas darė gabus to darbo žinovas Edvardas Meilus iš Worcester, Mass.

Viršų: Įteikiamos gėlės p. Emilijai Grušienei ir p. Inai Nenortienei. Apačioj: mjr. Bronius Bajerčius pasirašo vėliavos šventinimo aktą.

Bostono ramovėnų vėliava

Visų fotografijų po vieną egzempliorių bus palikta skyriaus archyve. Šventės metu labai nuoširdžiai talkininkavo Laisvės Varpo lietuvių radijo programos vedėjas Petras Viščinis, pavartodamas plokšteles, garsiakalbius ir jiems reikalingus įrengimus. Ramovėnų vėliava pirmą kartą viešai pasirodė visų kitų organizacijų vėliavų šeimoje, asistuojant garbės sargybai, per Vasario 16-sios šventę So. Bostone, Mass.

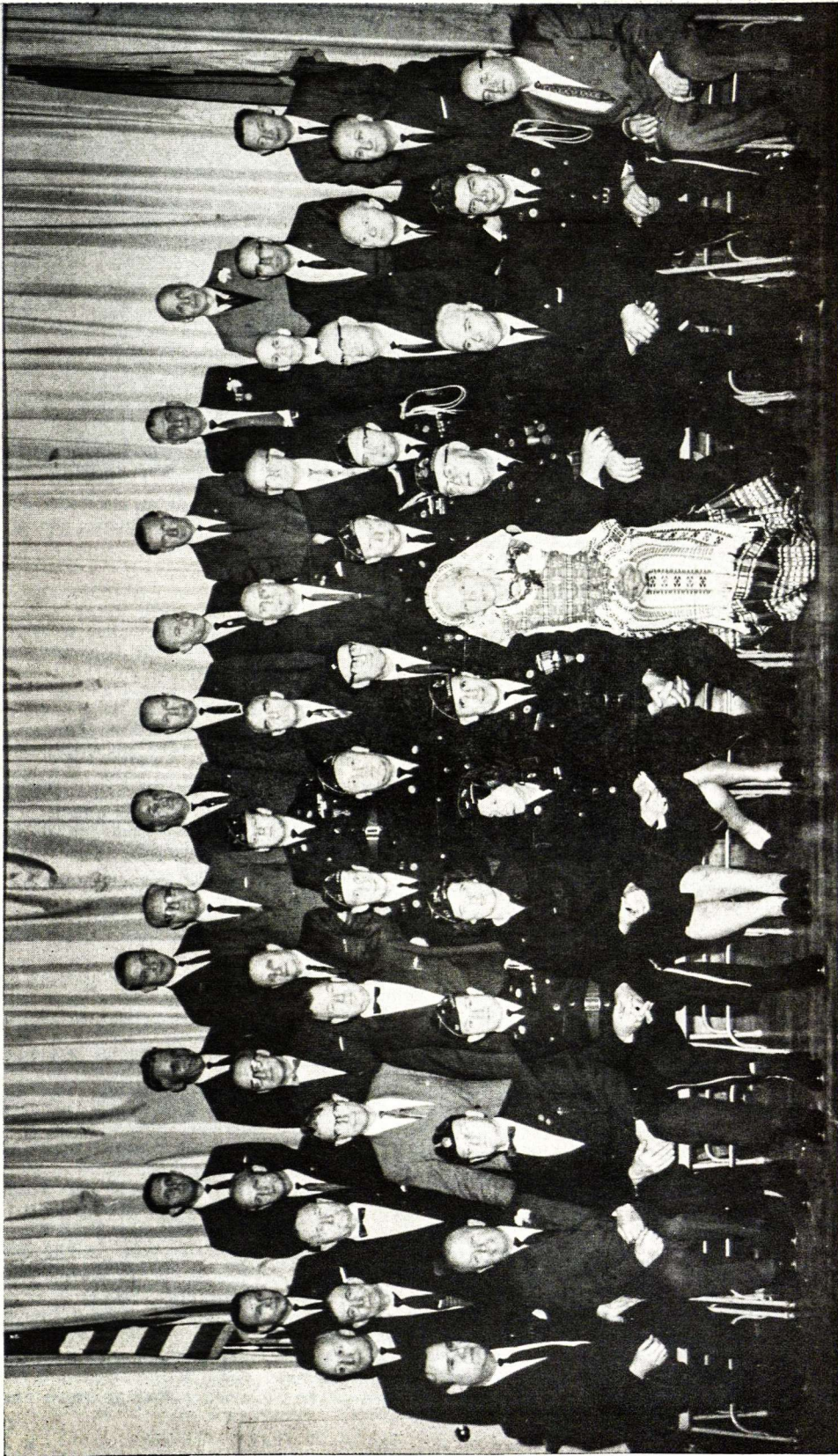
Per 1963 metus skyrius turėjo 586.72 dol. pajamų ir 555.33 išlaidų. Padaryta 3 visuotiniai narių susirinkimai ir 7 valdybos posėdžiai. Daug numatytų mažesnių darbų ir sumanymų dėl didelės valdybos narių sklaidos negalėjo būti atlikta, ir, be to, šią valdybą per visus metus lydėjo įvairios nesėkmės, užtat ir piniginis stovis nėra pasigėrėtinas. Bet kiek sąlygos leido, buvo daryta vis-

kas, kad narių tarpe augtų savo organizacijai pagarba ir savo skyriui pareigingumas, o savo tarpe gražus sugyvenimas.

1964 m. kovo mėn. 1 d. buvo sušauktas visuotinis — metinis narių susirinkimas, kuriame savo skaitlingumu nariai tikrai pasigėrėtinai dalyvavo. Draugiškumo vizitą darydamas taip pat atsilankė ir Stepono Dariaus posto komandierius su karo invalidams remti komisijos pirmininku Petru Pečiuliu. Ta proga ramovėnai paaukojo pinigų JAV karo invalidams remti, o pirmininkas buvo paprašytas drauge su minėta komisija aplankyti pačią didžiausią Mass. valstybėje karo invalidų ligoninę. Aplankymas buvo įvykdytas kovo mėn. 16 d. Tenka pažymėti, kad didelį auditorijoj, dalyvaujant daug ligonių, posto komandieris Edvardas Strazdas labai gražiai pristatė ramo-

vėnų pirmininką ir šiltais žodžiais papasakojo apie ramovėnus ir jų suteiktą, kad ir mažą, paramą, paminėjo ir rezistencinį veikimą prieš laisvę mylinčių tautų grobikus. Jo žodis buvo bent tris kartus pertrauktas karo invalidų rankų plojimu.

Į naują 1964 metų valdybą kovo mėn. 1 d. buvo išrinkti: Dionyzas Meižys, inž. Juozas Stasaitis, Vladas Jakimavičius, visi iš Brockton, Mass. Vincas Kazakaitis iš So. Boston, ir valdybos kandidatas inž. Viktoras Kubilius. Revizijos komisija pasiūkė ta pati, iš pirm. C. Mališausko ir narių: K. Šimėno ir P. Ausiejaus. Naujai valdybai tenka palinkėti geros sėkmės pasiekti numatytų tikslų, kad skyrius ir toliau augtų ir stiprėtų drausmingumu ir susiklausymu, palaikydamas nuoširdžius santykius su kitomis mūsų organizacijomis.

Šventės dalyviai, Bostono ramovėnai su svečiais

(Viecos šio straipinio nuotraukos karyšos E. MEILAIUS)

Lietuvos kariuomenės manevrų štabas 1929 m. Stalo gale, kairėje sėdi gen. (tada gen. št. plk.) Kazys Tallat - Kelpša, toliau — art. plk. Dočkus, gen. P. Tamašauskas, manevrų vadovas gen. P. Kubiliūnas, gen. št. plk. K. Grinius ir kt. (Iš kpt. P. Jurgėlos albumo)

GENEROLO KAZIO TALLAT-KELPŠOS JUBILĖJUS

Žemaitija pasižymi savotišku grožiu. Jos vietovės nuscėtos kalneliais, žavingais gojais, ežerais, daugybe piliakalnių, sargviečių ir milžinkapių. Gausybė padavimų yra apie žemaičius milžinus, kurie kovėsi su milžiniais atėjūnais. Žemaitis kalbėjo žemaitiškai ir savo kalba didžiavosi. Jei Lietuvos dvaruose jau buvo išgalinti lenkų kalba, tai Žemaitijos dvaruose žemaičių šnekta buvo lygiateisė lenkiškajai kalbai.

Viena iš Žemaitijos gražiųjų vietovių yra Laukuvos valsčiuje Padievyčio dvaras, turintis apie 8 valakus žemės ir ežerą. To dvaro savininkai buvo Kazys ir Ona (Būtautaitė) Tallat-Kelpšai. 1893 m. spalio 28 d. Ona pagimdė pirmąjį sūnų, kurį pakrikštijo irgi Kaziu. Po Kaziuko sekė sesutė Ona, ir broliukai Tadas ir Stasys.

Kazys pradinį mokslą gavo beaugdamas dvare. Tolesnį mokslą jau tęsė Kaune. 1914 metais jis baigė Kauno komercinį mokyklą. Abiturientai, jų tarpe ir Kazys, svarstė, kas daryti. Karas tarp Rusijos ir Vokietijos buvo neišvengiamas. Ir jiems taip bėspėliojant užsiliepsnojo I Pasaulinis karas. Kaziui tolesnis mokslas nutrūksta. Nelaukdamas kol pašauks į kariuomenę, jis pats įstoja aspirantu. 1914 m. lapkričio 15 d. jis atsiduria Syzranuje, ant Volgos,

I-me atsargos kavalerijos pulke, kur jam teko praeiti karinį apmokymą.

Karo metu dalys būdavo iš vietos į vietą kilnojamos, ypač esančios fronte. 1915 m. gegužės 8 d. Kazys jau atsiranda 3-čiam dragūnų pulke, patenka į kovų lauką ant Ventos, tarp Kuršėnų ir Papilės. Ir taip prasidėjo jo gyvenimas karo lauke, kuris tęsėsi pustrėčių metų. Daliai kilnojantis iš vietos į vietą, teko būti prie Ventos, Gudijoje, Ryt. Galicijoje, šiaurės Ukrainoje, Rumunijoje ir kt. Rumunijoje Kazys buvo sunkiai sužeistas į galvą išmigusios kulkos. Operuoti nebuvo galima. Ir Kazys, jau pasiekęs leitenanto laipsnio, pasirįžta nešioti galvoje įstrigusią kulką. Jis ją išnešiojo ištisus 8 metus. Už pasižymėjimus kovos lauke Kazys buvo apdovanotas šv. Jurgio IV laipsnio kryžium, šv. Jurgio kardu, šv. Onos ordinu III laipsnio ir šv. Stanislovo ordinu III laipsnio.

TARNYBA LIETUVOS KARIUOMENĖJE

Rusijoje kilus revoliucijai paio ir jos kariuomenė, kuri buvo demobilizuojama. Leitenantas Kazys buvo paleistas į atsargą. 1918 m. spalio mėn. jis pasiekia Vilnių. Vilniuje, Lietuvos Taryboje, jis užsiregistruoja karininkų sąrašuose, ir atleidžiamas į namus iki pašaukimo. Taip jis parvyks-

ta į Padievytį, pas motiną. Pailsėjęs porą savaitių ir negaudamas jokio šaukimo, vėl nuvyko į Vilnių ir dar kartą užsiregistravo, šį kartą jau beatsikuriančioje Krašto Apsaugos ministerijoje. Dabar jis gavo įsakymą vykti į savo tėviškę ir rinkti savanorius į Lietuvos atsikuriančią kariuomenę. Buvo pareikšta, kad už dienos kitos Tauragėje bus įkurtas Krašto Apsaugos apygardos štabas, kuriam jis turėjo prisistatyti.

Laikas bėgo. Komunistinės Rusijos kariuomenė brovėsi į Lietuvos gilumą. Užėmė šiaulius. Ryšiai nutrūko su Vilnium. Savanoriai būreliais traukė Vilniaus link. Pagaliau, 1919 m. sausio pradžioje į Tauragę atvyko minėtas karinis štabas. Ltn. Kazys Tallat-Kelpša ten prisistatė.

Kadangi Kaune organizavosi kavalerijos branduolys, tai jis ir buvo pasiųstas į Kauną. Pasiėkus Kauną ir prisistačius karo vadovybei, buvo paskirtas į kavalerijos II-rą eskadroną prie Atskiro bataliono (vėliau 5 p. p.). 1919 m. kovo 20 d. jis jau perkeliamas į Krašto Apsaugos ministerijos štabą ir greit išsiunčiamas į Prancūziją Lietuvos Karinės misijos nariu prie Taikos delegacijos. 1920 m. sausio 27 d. skiriamas karo atstovu Latvijai ir Estijai. 1920 rugsėjo 19 d. grįžo į Kauną ir buvo paskirtas į besioorganizuojantį 2-rą Ulonų pulką.

1923 m. lapkričio 1 d. jis išsiunčiamas į Belgiją, Karo akademijon.

Ją baigė 1926 m. ir grįžęs buvo paskirtas į Kariuomenės štabą operacijų sk. 1927 m. gruodžio 15 d. skiriamas I-os Karo apygardos štabo viršininku. 1934 m. spalio 25 d. skiriamas Kavalerijos viršininku. Tas pareigas jis ėjo iki 1940 m. birželio 25 d., kada buvo paleistas į atsargą. Į generolo laipsnį buvo pakeltas 1935 m. lapkričio 23 d.

Lietuvos kariuomenėje tarnaudamas buvo apdovanotas: Vytauto Didžiojo Ordinu 3-čio laipsnio, Gedimino Ordinu 3-čio laipsnio, Savanorio kūrėjo medaliu, Lietuvos 10 metų Nepriklausomybės medaliu, latvių Trijų Žvaigždžių ord. 2 laipsnio ir Latvijos Nepriklausomybės 10 metų medaliu.

Kazys Tallat-Kelpša, tarnaudamas Lietuvos kariuomenėje, ėjo ir kitas įvairias atsakingas pareigas: dėstė taktikos ir karo meno (istorijos) dalykus Karo mokykloje, Augštesniuose karininkų kursuose, Vytauto D. Mugštojoje karo (gen. štabo) mokykloje. 1936 m. Lietuvos kariuomenės atstovu dalyvavo Anglijos karaliaus furgio V laidotuvėse. Bendradarbiavo karinėje spaudoje. Hektografu išleido: Napoleono karai: 1796 - 1797 m. karas, 1806 m. karas ir 1812 m. karas. Karo veiksmai Lietuvoje 1915 m.

1927 m. rugsėjo 24 d. K. Tallat-Kelpša vedė Janiną Daugulytę. Sulaukė sūnaus Algio, kuris Clevelande baigė augštuosius mokslus ir šiuo metu yra Amerikoje kariuomenės atšargos kapitonas.

Komun. Rusijos kariuomenei artėjant prie Lietuvos gen. Kazys Tallat-

Kelpša kartu su žmona Janina ir sūnum Algium pasitraukė į Vokietiją. Susidarius galimybei emigruoti į Ameriką, 1949 m. jis atvyko į Clevelandą. Čia gavo darbą prie geležinkelio, ir dirbo iki 1961 m. liepos 16 d., kada buvo atleistas į pensiją.

Gen. Tallat-Kelpša atvykęs į Clevelandą tuoj įsijungė į lietuvišką veiklą. 1950 m. suorganizavo ir įsteigė L. V. S. Ramovės Clevelando skyrių, kurio pirmininku jis ir buvo. Ir dabar jis yra veiklus ramovėnas ir Ramovės skyriaus garbės narys.

1964 m. sausio 19 d., 4 val. p.p., Lietuvių salėje, Clevelando Ramovės skyrius, jo 70 metų amžiaus sukakties proga, surengė pobūvį pagerbti Jubiliatą ir jo šeimą. Be Jubilato ir jo šeimos atsilankė ramovėnai su poniomis ir gausus būrys gerbėjų, viso daugiau kaip 120. Pobūvį atidarė Ramovė; Clevelando sk. pirm. K. Budrys, pasveikindamas Jubiliatą. Tolesnį vadovavimą jis perdavė B. Auginui.

F. Eidimtas sveikino Liet. Bendruomenės vardu ir suglaustai apibūdino gen. K. Tallat-Kelpšos gyvenimą ir veiklą. Žodžiu dar sveikino Tautinės Sąjungos 12 sk. pirm. K. Karpis, Skautų — V. Jokubaitis, Birutininkų — Nagienė, Ramovėnų, — G. Gudėnas, Alto — Clevelando sk. vicepirm. J. Daugėla, kuris prisiminė, kad asmenų garbinimas ir jų liaupsinimas yra svetimas lietuviui būdui. Anot jo, prisimindami kurio įvykio ar asmens sukaktį, mes prisimename tas idėjas, kurios gimė tuo metu, arba tą aplinką, kurioje, šiuo atveju, Jubilias turėjo progos rea-

lizuoti savo individualybę. Minėdami gen. K. Tallat-Kelpšos 70 m. amž. sukaktį, prisimename garbingą Lietuvos kariuomenę, kuri sudarė sąlygas kiekvienam piliečiui atlikti savo pareigas ir kuri ištikimai stovėjo tautos idealų sargyboje. Jubiliasas buvo liudininkas tos kariuomenės šviesiausių ir tamsiausių valandų. Jis buvo dalyvis jos atsikūrimo, už tai jį šiandieną pagerbiame ir sveikiname, ir drauge prisimename visus kitus, kurie dalyvavo drauge su juo šiame darbe.

Raštu sveikino J. Kajeckas, Lietuvos atstovas Vašingtone, gen. Jonas Černius ir L.V.S. Ramovės centro valdyba.

Dail. Petras Lelys padarė menišką adresą, kuriame pasirašė visi ramovėnai, dalyvavę minėjime, ir įteikė Jubiliatui. K. Budrys padarė meninę lėkštę — Geležinį Vilką, ir skyriaus valdybos vardu jam įteikė. Ponia Tallat-Kelpšienė buvo apdovanota gyvomis gėlėmis.

Sol. Nora Braziulienė ir Sol. Kaminskas atliko meninę dalį, padainuodami solo.

Jubilato minėjimas praėjo labai jaukioje ir pakilioje nuotaikoje. Ramovėnų ponios paruošė skanių valgių ir atsilankę galėjo skaniai pasivaišinti. Džiugu, kad skyriaus valdyba pagerbė savo skyriaus garbės narį, suruošdama tokį minėjimą. Smagu, kad yra nepamirštami mūsų veteranai, kurie savo gyvenimo gražiausiąją laiką yra atidavę tėvynei Lietuvai, ginant jos laisvę ir nepriklausomybę.

L. Žvirkalnis

MAJORUI KOSTUI LIAUDANSKUI 75 METAI

Šių metų vasario 21 d. K. Liaudanskui sukako 75 metai amžiaus. Sukaktuvininkui pagerbti susidarė komitetas iš ramovėnų, birutininkų, LB apylinkės, tautininkų, Tautinių namų valdybos ir Dramos sambūrio. Pagerbimo vakaras įvyko kovos 21 d. Lietuvių Tautiniuose namuose.

Vakarą trumpu, bet turiningu, žodžiu atidarė A. Latvėnas, Lietuvių Tautinių namų valdybos pirmininkas, ir programą pravedė pakvietė birutininkę V. Irlikienę.

Ramovėnas teisininkas S. Paltus apibūdino K. Liaudansko karo tarnybos ir visuomenės veikloje atliktus darbus. Pačiam kalbėtojuil prieš įstoiant į karo mokyklą, teko tarnauti K. Liaudansko kuopoje. Da-

bar, po daugelio metų, likimas lėmė susitikti ir dirbti įvairiose organizacijose, tik visiškai skirtingose sąlygose.

Žodžiu sukaktuvininką sveikino: dr. J. Bielskis, Lietuvos garbės konsulas, dr. P. pamataitis — respublikonų partijos, A. Mironas — ramovėnų, L. Valiukas — rezoliucijoms remti komiteto, A. Skirius — LB apylinkės vardu.

Raštu sveikino: generolas prof. S. Dirmantas, LVS Ramovės Centro vabos pirmininkas, Balso sk. valdyba, Birutės draugijos Los Angeles sk. valdyba, Tautininkų sk., šeštadieninės mokyklos vedėjas, Jaunimo ansamblio vadovė, PL Centro valdyba ir daug asmenų. Raštu gautus sveikinimus perskaitė pakaitomis V. Irli-

kienė ir V. Plūkas. Sukaktuvininkui šiai progai poetė Danutė Mitkienė sukūrė eilėraštį:

Mielas Kostai —
Visi postai,
Kuriuos nuo pat jaunystės
Teko kurtis,
Veikti, burti —

Bangos metų,
Jų verpetų,
Nors kitan krantan atmetę,
Narsaus kario
"Nenuvarė".

Tavo, Kostai,
Zygių mostai
Nenutrūko, tiktai keitės:
Tau lig šioliai —
"Visi broliai,
Kas lietuviu save skaitė"

Mjr. Kostas Liaudanskas

**Kol trimitas
Vieną rytą
Vėl pašauks už laisvę kautis —
Lik ryžtingas,
Ir viltingas
Gimėm laisvi — ne vergauti.**

Meninėje dalyje D. Mackialienė ir A. Dūdienė deklamavo eilėraščius, po to sekė duetas, kurį išpildė D. Mackialienė ir O. Deveikienė. Su dideliu įsijautimu Vinco Krėvės "Dainą apie arą" perskaitė V. Plūka.

Meninei programai užsibaigus, svečiai sugiedojo sukaktuvininkui ilgiausių metų ir vakaro šeiminkas A. Latvėnas pasiūlė išgerti vyno taurę už sukaktuvininko sveikatą. Sukaktuvininkui ir jo poniai buvo įteikta puokštė gėlių. Albumas su sveikinimais ir pagerbimo vakaro nuotraukomis; K. Liaudanskui bus įteiktas vėliau.

Vaišės buvo gražiai ir skaniai paruoštos nuodirdžių birutininkų. Komitetas vykdė suplanavo ir įvykdė pagerbimo vakarą. Svečių dalyvavo apie šimtas trisdešimt. Jauki-

je nuotaikoje buvo atšvėstos K. Liaudansko septyniasdešimt penktosios metinės.

Majoras K. Liaudanskas gimė 1889 m. vasario 21 d. šešių k., Babtų vls., Kauno aps. Mokėsi rusų realinėje mokykloje. 1912-13 m. atliko karinę prievolę rusų kariuomenėje. Prasidėjus I Pasauliniam karui buvo mobilizuotas. 1916 m. baigė Karo mokyklą Kaukaze. Dalyvavo kare prieš turkus. Iš kariuomenės pašaukė prasidėjus bolševikų revoliucijai. Nepalankiai susidėjus aplinkybėms, Lietuvoje grįžo tik po lenkų - bolševikų karo, pirmuoju pabėgėlių ešalonu, kuris buvo jo pastangomis organizuotas.

1921 m. K. Liaudanskas buvo mobilizuotas į Lietuvos kariuomenę ir paskirtas į 3 pėst. pulką, kurį išformavus buvo paskirtas į 5 pėst. pulką. Išlaikius egzaminus bataliono vado vietai užimti ir pulke nesant laisvos etatinės vietos, kpt. K. Liaudanskas buvo perkeltas į 1 pėst. pulką. 1939 m. jis išėjo į atsargą majoro laipsniu. Už nuopelnus Lietu-

vai apdovanotas Vytauto Didžiojo V laipsnio, Gedimino IV laipsnio ordinais ir Lietuvos Nepriklausomybės medaliu.

1939 m. lenkams įteikus ultimatumą Lietuvai, K. Liaudanskas vėl buvo mobilizuotas ir paskirtas organizuoti naują formaciją. Atlikus pavestą uždavinį, paskelbus demobilizaciją, buvo paleistas atsargon.

1944 m. gen. P. Plechavičiui pradėjus steigti Vietinę Rinktinę, K. Liaudanskas buvo paskirtas organizuoti batalioną S. Kalvarijoje. Vokiečiams likviduojant VR štabą, mjr. K. Liaudanskas buvo išvežtas Vokietijon.

Pasibaigus karui, gyveno Coburgo, Wuerzburgo ir kitose stovyklose, kur ėjo įvairias administracijos srities pareigas. 1949 m. atvyko į JAV ir apsigyveno Newark, N. J. Čia įsijungė į lietuvių organizacijų veiklą. 1952 m. sausio 20 d. K. Liaudanskas ir V. Jančauko iniciatyva buvo įsteigtas LVS Ramovės New Jersey skyrius. Nuo skyriaus įsisteigimo iki 1955 m. (išvykimo į Kaliforniją) K. Liaudanskas ėjo skyriaus valdybos pirmininko pareigas.

Atvykęs nuolatiniams gyvenimui į Los Angeles, jis tuojuo įsijungė į ramovėnų eiles. Tuo metu Los Angeles ramovėnų veikla dėl buvusių valdybų neveiklumo krito, skyrius sumažėjo ir virto seniūnija. 1955 m. gruodžio 4 d. įvyko atkuriamasis skyriaus susirinkimas. Į atkurto skyriaus valdybą buvo išrinktas K. Liaudanskas. Pareigomis pasiskirsčius, jis ėjo įždininko pareigas. Nuo 1956 m. rugsėjo 10 d. nuolat perrenkamas skyriaus valdybon ir eina pirmininko pareigas.

Los Angeles lietuvių kolonijoje ji matome visur, kur tik lietuviškas veikimas reikalauja. Jis yra Alto įždininkas, LB vakarų apygardos pirmininkas, o, be to, remia piniginėmis aukomis įvairias organizacijas, nors yra pensininkas ir gyvena iš kuklios pašalpos. Šimtinėmis prisidėjo ir tapo dalininku: Lietuvių "Centro" namų ir Lietuvių Tautinių namų.

Organizuojant naujas LB apylinkes, jis nuolat vyksta į tolimas vietas ir vietoje padeda organizuoti bei prarasti minėjimus.

Sukaktuvininkas yra didelis medžiotojas ir žvejys. Kartą, grįždamas iš žvejybos su plk. J. Andrašūnu, kuris irgi yra didelis entuziastas medžiotojas, žvejys, ištiko auto susidūrimas su pravažiuojančiu, neatargiu vairuotoju. Rezultate jie buvo sunkiai sužeisti ir nugabanti ligo-

1921 m. lapkričio 30 d. vilkų medžioklės Pagelazių miške, Ukmergės apskr., dalyviai (iš k. į d.): 1. Ltn. Dereviankis, 2. Končius, 3. B. Dirmantas, 4. mjr. Drabatas, 5. mjr. Merkys, 6. gen. S. Žukauskas, 7. mjr. Genys, 8. mjr. Petrauskas, 9. Kipras Petrauskas, 10. Romanienė, 11. karo-vald. Palėjus, 12. plk. Kraucevičius, 13. gen. Kraucevičius, 14. vyr. ltn. Vec-Zemelis, 15. švabinskis, 16. gen. Kleščinskas, 17. Romanas, 18. mjr. Žukas, 19. Miškų urėdas, 20 - 22. 3 antroji eilė karininkai Artilerijos pulko; klupščiom arba sėdom, iš k. į d.: 23. vyr. ltn. Želnys, 24. ltn. K. Liaudanskas, 25. mjr. Jakaitis, 26. Martynas Yčas, 27. karo-vald. Sadauskas, 28. kpt. Stukas, 29. ltn. Kugrys.

ninėn. Tačiau "senoji gvardija" ir toliau neatsisakė nuo mėgiamo sporto.

K. Liaudanskas įsikūrė gražioje vietoje, kur gyvena drauge su dukra ir žentu P. Skirmantu. Šiuo lai-

ku aktyviai dalyvauja organizacijoje ir yra neišsenkamos, tvirtos sveikatos; bei energijos.

Ramovėnai linki sukaktuvininkui nepalūžti, dar ilgai dirbti lietuviybės

bare ir sulaukti dienos, kai mūsų Gedimino kalne, Vilniuje, suplevesuos Lietuvos Trispalvė ir tėvynė atgims naujam, laisvam gyvenimui.

O. Žadvydas

Ramovėnui kpt. O. ŽADVYDUI, mirus jo motinai Lietuvoje, reiškia nuoširdžią užuojautą

L.V.S. Ramovės Los Angeles skyrius

"Kario" atstovą ir bendradarbį kpt. O. ŽADVYDĄ, mirus jo motinai Lietuvoje, bičiuliškai užjaučia

KARIO Štabas

D Ė M E S I O :

Vyt. Alanto knyga "9 Dramos veikalai" gaunama iš autoriaus pasiunčiant \$5.00 adresu: 15369 Free-land, Detroit, Mich. 48227 (Kario Nr. 3 paduotas klaidingas adresas).

— o —

Naujas PETRO PLESKEVIČIAUS, knygos "Mes nešėme laisvę" autoriaus, adresas:

261 Silver Street So. Boston 27, Mass.

CHICAGOS RAMOVĖNAI

LVS Ramovės Chicagos sk. narių visuotinis metinis - apyskaitinis susirinkimas įvyko š. m. kovo 8 d. Jaunimo Centre. Dalyvavo 47 nariai. Tai patys aktyvieji. Po įžanginės darbotvarkės dalies — "Tėvynės prisiminimo", mirusiųjų narių ir p. Žiegenės, ramovėno žmonos, mirties prisiminimo ir pagerbimo, sk. v-bos pirmininkas dail. A. Rūkštelė šiltais žodžiais, nors kiek pavėluotai, pasveikino visus ramovėnus Kazius jų vardinių progą ir pakvietė kolegą P. Dirką pirmininkauti susirinkimui, o kolegą V. Garbenį — sekretoriauti.

Pirm. A. Rūkštelė padarė pranešimą apie valdybos ir skyriaus metinę veiklą. Pranešimas buvo vaizdus ir trumpas. Neskaiciavo chronologine tvarka, kada ir kokie darbai buvo atlikti. Įsidėmėtina, kad per metus skyrius turėjo 30 įvairių parengimų bei subuvimų. Tai reiškia, kad ramovėnų dirbta vienas pilnas mėnesis LVS Ramovės labui. Tuos parengimus arba patys ramovėnai surengė, arba ramovėnai aktingai dalyvavo jų parengime ir vykdyme.

Chicagos ramovėnų vardas kitų organizacijų ir visuomenės tarpe yra geras. Kai reikia talkos kitoms organizacijoms kultūrinis ar kitokio pobūdžio parengimus ruošiant, ramovėnai mielai yra kviečiami bendram darbui organizuoti ir vykdyti. Nei vieno didesnio bei svarbesnio lietuvių parengimo neįvyko, kad ramovėnai nebūtų aktyvūs jo dalyviai. Gausus ramovėnų būrys kartu su birutininkėmis dalyvavo Pavergtųjų Tautų Savaitės demonstracijoje Chicagos centre. Čia lietuvių vora su daugybe įspūdingų plakatų ir mišku tautinių vėliavų buvo viena iš didžiausių visų kitų tautinių grupių tarpe. Bendra organizacijų talka, aktingai dalyvaujant mūsų sk. v-bai, buvo suruoštas 1863 m. sukilimo parengimas — akademija. Vėliau panašia bendra talka buvo suruošta Lietuvos Respublikos Prezidento A. Smetonos 20 metų mirties paminėjimas — akademija su menine programa. Skyr. pirm. ramovėnus atstovavo įvairiuose mūsų kultūrininkų ir menininkų susirinkimuose bei posėdžiuose. O Lietuvos operos solistės Vl. Grigaitienės mirties paminėjimui ruošti buvo rengimo komiteto pirmininku. Buvo suruoštas koncertas — akademija tai iškilniai solistei prisiminti ir pagerbti. Ir kiti v-bos nariai tai vienu, tai kitu atveju atstovavo ramovėnus tarporganizacinių komitetų darbuose. Suruoštas ramovėnų ir birutininkų N. Metų sutikimas tų dviejų organizacijų vardą ypač iške-

VETERANŲ VEIKLA

lė, išryškino. Dalyviai — svečiai buvo labai patenkinti ir rengėjams reišė simpatijas bei padėką už tvarkingą ir kultūringą sutikimą. Pirm. A. Rūkštelė savo bendradarbiams — valdybos nariams: vicepirm. K. Leknickui, sekr. J. Stankūnui, išd. Z. Samuoliui ir kultūr. vadovui J. Bagdžiui pareišė nuoširdžią ir gilią padėką už jų gražų bendradarbiavimą, pasišventimą ir didelius jų atliktus darbus, organizuojant ir vykdant skyriaus metinį veiklos planą. Jis pareišė nuoširdžią padėką ir A. Rėklaičiui už jo bendradarbiavimą su sk. v-ba ir gražias korespondencijas — informacijas apie skyriaus veiklą "KARYJE". Atskirą padėką dar pareišė sekr. J. Stankūnui už jo uolumą ir pasišventimą darbui ir už visų svarbesnių skyriaus gyvenimo įvykių nufilmavimą. Susirinkimo darbotvarkėi pasibaigus, jis pademonstravo tas filmas. Jis numato, jas galutinai techniškai sutvarkius, pasiųsti kitiems LVS Ramovės skyriams jas pamatyti — susipažinti su Chicagos ramovėnų veikla spalvotose filmose.

Toliau sk. pirm. atkreipė dėmesį į paskleistą klaidingą nuomonę, kad, girdi, LVS Ramovė yra tik karininkų organizacija. Tai klaida. Dėl to buvę kariai, ne karininkai, tik reitais atvejais tesijungia į ramovėnų eiles. Pageidavo, kad mūsų spaudoje toji klaidinga nuomonė būtų atitaisyta. Visi lietuvių kariai be laipsnių skirtumų, savanoriai, partizanai, šauliai turi pilną teisę įsijungti į LVS Ramovės narių eiles statuto nustatyta tvarka. Baigdamas pranešimą pirm. pažymėjo, kad sk. v-ba nei vieno cento nepanaudojo iš sk. kasos už valdybos narių atliktus darbus, vykdant veiklos planą. Net susisiekimo ir telefono išlaidas sk. v-bos nariai mokėjo iš savų kišenių.

Apie sk. finansinę padėtį pranešimą padarė išd. Z. Samuolis ir kontrolės komisijos pirm. B. Ambraziejus perskaitė komisijos aktą — tikrinimo rezultatus. Piniginis stovis nuo 1963.II.23 iki 1964.II.29: Skyriaus kasa: pajamų 835.50, išlaidų 743.37; skyriaus savišalpos kasa: likę 1963.II.23 d. 120 dolerių ir gauta iki 1964.II.29 — 19 dol., viso pajamų savišalpos kasoje yra 139 dol., išlaidų nebuvo. Kontrolės komisija rado, kad piniginė atskaitomybė vedama teisingai ir tvarkingai. Pajamos ir iš-

laidos pateisintos dokumentais. Veda ma turimo turto inventoriaus knyga.

Susirinkimas, kolegai M. Rėklaičiui pasiūlius, užgyrė sk. pirm. dail. Rūkštelės puikų pranešimą ir priėmė — patvirtino piniginę apyskaitą, o taip pat sk. pirmininkui ir visai skyr. valdybai pareišė nuoširdžią padėką už puikią veiklą ir šaunų ramovėnų reprezentavimą.

— Į naują skyriaus valdybą išrinkti šie kolego; ramovėnai: J. Bagdžius, A. Juškevičius, K. Juškaitis, K. Leknickas ir J. Rapšys. Kontrolės komisija paliko sekančiai kadencijai praeitų metų sudėties.

Pageidauta, kad patys ramovėnai ir į spaudą rašantieji mūsų organizaciją vadintų teisingu, JAV valdžios patvirtintu, vardu, būtent: Lietuvių Veteranų Sąjunga Ramovė, o ne karių ar ramovėnų sąjunga, kas spaudoje dažnai galima užtikti.

A. Rėklaitis

CLEVELANDO RAMOVĖNŲ VEIKLA

Clevelando Ramovėnai yra nutarę Klaipėdos krašto priėjimą prie Lietuvos minėti kiekvienais metais. Ir šiais metais minėjimas įvyko sausio 26 d. Lietuvių salėje.

Pagrindinis kalbėtojas buvo Klaipėdos sukilimo dalyvis Edvardas Karnėnas. Minėjimą atidarė skyr. pirm. K. Budrys primindamas, kad minėjimas yra viešas, kad buvo kviesta ir plačioji Clevelando liet. visuomenė.

Prelegentas Edv. Karnėnas pabrėžė, kad Klaipėdos kraštas yra natūrali šiaurinė Lietuvos dalis. Vokietija ją buvo atplėšusi nuo Lietuvos ir išlaikiusi daugiau kaip 250 metų. Tačiau toji Lietuvos dalis net iki 1923 metų, iki sukilimo, išliko lietuviška. Žemaičiai pasiliko žemaičiais ir nesidavė atskiriami nuo jūros. Toje krašto dalyje daug buvo evangelikų tikėjimo. Iš ten kilo Donelaitis. Dvasininku būdamas, jis skelbė Dievo žodį lietuvių kalba. Donelaitis kėlė lietuvių kalbą lygią kitoms kalboms ir tuo pačiu palaikė lietuviybę. Vokiečių tarpe kilo neapykanta prieš žemaičius ir dvaiškiją. Jie siūlė privilegijas, ypač jaunimui, kad patrauktų jį į savo pusę. Tas, žinoma, jaunimą veikė. Bet 1923 m. kai Klaipėdos kraštas sukilo, toje Lietuvos dalyje buvo skaitoma 50 proc. gyventojų kalbančių lietuviškai. Tas kraštas davė daug inteligentų, kurie laikė save lietuvišiais ir tuo didžiavosi.

Po II Pasaulinio karo, kai Vokietija buvo nugalėta, Lietuva ir Klai-

pėdos kraštas teko komunistinei Rusijai. Jei Hitlerio režimo metu Klai-pėdos kraštas buvo vokietinamas, naikinami lietuviški pavadinimai ir lietuviybė, tai atėjus komunistiniam režimui, daroma tas pats ir dar didesniu intensyvumu, viskas rusinama, gyventojai išvežami ir jų vieton kolonizuojami rusai ar net mongolai.

Ramovėnai, mūsų, kurie atsiradome laisvajam pasaulyje, yra uždavinys priminti laisvojo pasaulio valstybių vadams, kad pasaulyje taikos nebus iki komun. Rusija negrąžins laisvę ir nepriklausomybę pavergtom tautom, kurių tarpe yra ir mūsų valstybė Lietuva.

Ramovėnai turi budėti ir veikti įvairiais kanalais. Reikia įtikinti laisvąjį pasaulį, kad komun. Rusija tuščiais žodžiais nešauda, bet kad viešai grasina palaidoti laisvąjį pasaulį, ir to metodingai siekia. Jie reikalauja kolonializmą panaikinti Pietų Amerikoje, Azijoje ir Afrikoje, suteikiant tautelėms laisvę ir nepriklausomybę, kurios istorijos amžiuje nėra buvusios savystovės valstybės. Komun. Rusija pavergė visą eilę buvusių laisvų ir nepriklausomų valstybių ir laiko jas vergijoje. Kodėl laisvojo pasaulio valstybių vadai tyli ir netaiko tų pačių metodų komun. Rusijai? Todėl, kad komun. Rusija yra infiltravusi savo agentų, kurie veikia įvairiomis priemonėmis į laisvojo pasaulio vadus ir juos užmigdo. Ir taip laisvasis pasaulis palaengva rieda į komunistų paspėstas pinkles. Ir vargas bus laisvajam pasauliui, jei jis nepabus laiku, ... baigė pranešėjas.

Skyr. pirm. K. Budrys padėkojo prelegentui ir visiems atsilankiusiems į minėjimą.

Metinis Clevelando Ramovėnų susirinkimas

Susirinkimą atidarė skyriaus pirm. K. Budrys ir kvietė visus susikaupti valandėlei ir pagerbti mirusius skyriaus narius.

Susirinkimui vadovauti pasiūlė pirm. F. Eidimta ir sekret. Aniceta Balį. Susirinkimas pasiūlymui priartė.

Ramovėnų metinės veiklos apyskaitą davė skyr. pirm. K. Budrys. Jis pareiškė, kad 1963 metų pradžioje priimtas metinis darbų planas yra įvykdytas.

Mirusiųjų kapų lankymo dieną — gegužės 30, šv. Jurgio liet. parap. bažnyčioje buvo užprašytos pamaldos už mirusius skyriaus ramovėnus. Šv. Mišias atnašavo kleb. kun.

B. Ivanauskas. Prie paminklinės lentos buvo uždegti tiek žvakių, kiek yra mirusių skyriaus narių. Pamaldų metu prie paminklinės lentos stovėjo ramovėnų garbės sargyba. Pamaldoms pasibaigus buvo nuvykta į Kalvarijos kapines ir aplankyti mirusių kapai. Į kapus buvo įsmeigtos tautinės vėliavėlės ir padėta gėlių. Aplankytas buvo ir Lietuvos prezidento kapas mauzolejuje, uždegtas gyvų gėlių vainikas su tautiniais kaspinais.

Tragingųjų Birželio įvykių minėjimą rengė Alto Clevelando skyr. Ramovėnai organizuotai, su vėliava, dalyvavo minėjime ir prisidėjo prie jo rengimo.

Pavergtųjų Tautų savaitės minėjimas įvyko liepos trečią savaitę. Minėjimą rengė Alto skyrius. Ramovėnai dalyvavo ir prisidėjo darbu.

KARIUI paremti buvo surengta gegužinė Čiurlionio Ansamblio buveinėje. Gautas pelnas 182 dol. buvo pasiūsti Kario administracijai.

Lietuvos kariuomenės atkūrimo šventės minėjimas buvo surengtas lapkričio 23 d. su kalbomis, menine dalimi ir vaišėmis, bei pamaldomis šv. Jurgio liet. parap. bažnyčioje už žuvusius karius ir partizanus dėl Lietuvos laisvės.

Lietuvos Karo invalidams aukų lapais pravesta rinkliava davė 239.50 dol. Pinigai persiūsti to komiteto pirm. Tvarkūnui. Aukojusių sąrašas gale.

PIK. Kalmantas, gyvenantis Čikagoje, atsidūrė varge. Surinkta aukų 61 dol., kurie persiūsti jį paremti.

Lietuvos Fondui buvo surinkta 144 dol. ir persiūsta LVS Ramovės Centro Valdybai, kuri yra pasiūvusi surinkti 1,000 dol. ir įteikti Lietuvos Fondui.

Gen. Tallat-Kelpšai sukako 70 m. amžiaus. Jis yra skyriaus garbės narys. Jo pagerbimui buvo surengtas pobūvis su menine dalimi ir vaišėmis. Dalyvavo daugiau kaip 120 asmenų. Rengto pobūvio pelnas įneštas Lietuvos Fondan, gen. Tallat - Kelpšos vardu.

Metų bėgyje buvo sušaukti 2 visuotini susirinkimai ir apsvarstyti bėgamieji skyriaus reikalai.

Papildomus pranešimus padarė: išdin. Pr. Mainelis, KARIO atstovas Lioginas Leknickas. Revizijos komisija perskaitė revizijos komisijos aktą. Revizijos komisija rado, kad išdininko vedamos piniginės knygos sutinka su dokumentais.

Diskusijų metu išsitarta buvo dėl duotų pranešimų ir rasta, kad val-

dyba veikė ir padarė kas buvo įmanoma padaryti. Už jos nuveiktus darbus pareikšta padėka.

Senajai valdybai: K. Budriui, G. Gudėnui, Z. Taručiu, Pr. Maineliui ir Vl. Knystautui, Revizijos komisijai: L. Leknickui, A. Tamuliu ir K. Morkūnui atsistatydinus, buvo išrinkta nauja valdyba ir rev. komisija.

Nauja valdyba pasiskirstė pareigomis sekančiai: pirm. Lioginas Leknickas, vicepirm. Vladas Knis-tautas, sekret. Alfonsas Luža, išdin. Pranas Mainelis ir kultūr. reik. v. Anicetas Balys.

Revizijos komisija: Kazys Tallat-Kelpša, Vladas Braziulis ir Vytautas Braziulis.

L. Žvirkalnis

Lietuvių Veteranų Sąjungos "Ramovės" Clevelando skyriaus valdybos vykdyto aukų rinkimo vajeaus metu, Lietuvos Laisvės Kovų invalidams paremti, aukojo:

Po 17 dol. Jonas Balbatas.

Po 10 dol.: "Ryto Babicko" Oktetas.

Po 8 dol.: R. Valodka.

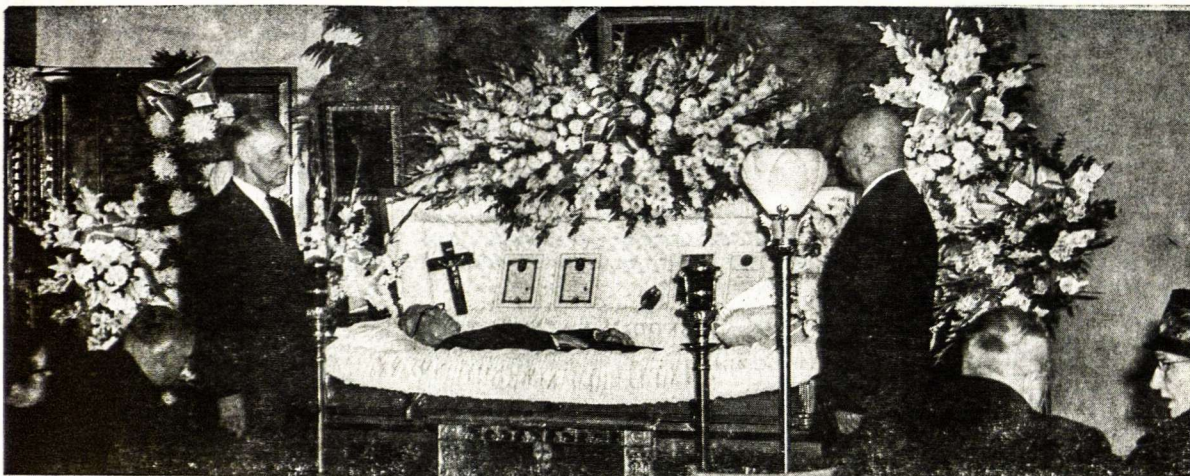
Po 5 dol.: P. Čigas, J. Čiuberkiš, G. Gudėnas, Iz. A. Jonaičiai, Juškėnas, J. Kvietyš, B. Paulionis, J. Vaičaitis.

Po 4 dol.: A. Balys, V. Tamulis.

Po 3 dol.: V. Apanius, L. Banyš, L. Dautartas, V. Jokūbaitis, J. Kaulauskas, F. N. Kaminskas, P. Milašius, A. Mikoliūnas, M. Vinslova, E. P. Stempuzis, K. Tallat-Kelpša.

Po 2 dol.: R. Babickas, M. Balys, Vl. Braziulis, Alf. Cijunskas, J. Cijunskas, J. Citulis, J. Dobrovolskis, A. Dovydaitis, K. Gaižutis, B. Gražulis, J. Gudėnas, P. Jurgutavičius, V. Knis-tautas, J. Krygeris, L. Leknickas, J. Lozoraitis, St. Mačys, J. Marcinkevičius, J. Mikonis, F. Navickas, S. Z. Obeleniai, A. P. Petraitis, J. Pikturna, J. Račyla, A. Rukšėnas, A. Spirikaitis, Senikas, J. Staniškis, Ig. Stankevičius, L. Staškūnas, A. Steponavičius, J. Stravinskas, P. Tamulionis, A. Tamulis, M. Tamulis, V. Taraskas, Z. Tarutis, E. Varekojis, P. Venčius, Ig. Verbyla, J. Virbalis.

Po 1 dol.: V. Bacevičius, P. Balčiūnas, F. Baranauskas, J. Barniškis, V. Benokraitis, V. Bernotas, B. Bernotas, A. Beržinskas, J. Bružas, A. Bujokas, P. Dabrila, Br. Grincius, J. Inčiūra, H. Johansonas, A. Jonaitis, A. Karklius, A. Karso- kas, Laniauskas, A. Lūža, P. Mainelis, R. Melsbakas, V. Minkūnas, V. Neiman, A. Penkauskas, A. Pet-rauskas, V. Petruškevičius, B. Prač-

Prie a.a. Petro Jeskelevičiaus palaikų stovi skyriaus garbės sargyba. Kairėje skyr. pirmininkas Vincas Saudzis, dešinėje A. Impolėnas.

A. A. RAMOVĖNAS PETRAS JESKELEVIČIUS

Beveik kas treči ketvirti metai negailestingoji mirtis ateina ir išrauna iš mūsų Philadelphiajos ramovėnų eilių vieną-kitą narį ir taip retina mūsų negausias gretas.

1964 m. sausio mėn. 18 d. 9 val. 5 min. ryto, Sacred Heart Home (vienuolių išlaikoma ligoninė) Philadelphiajoje, po ilgos ir sunkios ligos, mirė Petras Jeskelevičius. Sausio 21 d. velionis buvo pašarvotas Charles Roman - Ramanausko laidotuvių kopyčioje. Vakare į šermenis rinkosi ramovėnai (darbo diena — nevisi galėjo dalyvauti) pagerbti ir atsiveikinti su a. a. Petru Jeskelevičium. Ramovėnų garbės sargyba pakeitomis stovėjo prie velionio karsto.

A. a. Petras Jeskelevičius buvo gimęs 1902 m. gruodžio 5 d. Buvo kilęs iš Alytaus apskr., Marcinkonių valsčiaus, Darželių kaimo. Karinę tarnybą pradėjo Auto batalione. Iš tarnybos buvo atleistas. Vokiečiams atėjus, vėl grįžo policijos tarnybon tom pačiom pareigom ir tarnavo Pasvalyje. Antrą kartą ručiams artėjant į

kienė, P. Putrius, L. Sagys, J. Skavičius, M. Smelstorius, E. Steponavičius, M. Tarutienė, J. Titas, A. Valaitis, Ig. Visockis, J. Vyšniauskas, A. Zakys, J. Žilionis ir N. N.

Viso aukų surinkta 239,50 dol.

Aukus rinko ramovėnai. Visiems aukotojams ir rinkėjams nuoširdus aciu. Aukos pasiūstos Lietuvos Laisvės Kovų Invalidų Draugijai.

Valdyba

Lietuvą, velionis pasitraukė į Vokietiją. Pasibaigus karui, buvo Hanau, Frankfurt a. M. stovyklose. Kai amerikiečiai organizavo darbo kuopas, velionis įstojo. Orinio tilto metu dirbo prie lėktuvų pakrovimo. Amerikiečių buvo apdovanotas "Orinio Tilto" medaliu. 1949 m. su kuopa buvo Kaisers-Lauterne. 1951 m. kovo 21 d. atvyko į Ameriką — Philadelphiajon. Beveik visą laiką jis dirbo pas Tribulą, visiems Philadelphiajos lietuviams gerai žinomą biznierių. Į Philadelphiajos ramovėnų skyrių įstojo 1955 m. spalį 9 d.

A. a. velionis Petras, jaunas būdamas, dalyvavo partizaninėse kovose prieš lenkus. Jis nuolat sielojosi lietuviškais reikalais ir tikėjo, kad Lietuva vėl bus laisva. Dosniai rėmė Balfą, Philadelphiajos Lituanistinę mokyklą. Priklausė dar Philadelphiajos Tautinės s-gos skyriui ir SLA kuopai. Žmona, buvusi gailestingoji sesuo Karo ligoninėje, liko Lietuvoje. A. a. velionis buvo labai kantrus ir nesiskundė savo sunkia liga. Jausdamas, kad sveikata blogėja, atsigulė į ligoninę ir joje išbuvęs 3 mėnesius, buvo paleistas. Ypatingai jį globojo ir jo sveikata rūpinosi jo nuoširdus bičiulis, ramovėnas Česlovas Jovaišas, artimai pažįstamas dar iš Lietuvos, Pasvalio miesto. Visai blogai pasijutęs, Česlovo Jovaišo buvo nuvežtas į ligoninę, bet, ten pagulėjęs vos 6 dienas, atsiskyrė iš gyvųjų tarpo. Ir taip neišsipildė jo svajonės pamatyti laisvą Lietuvą ir mieląją Dzūkiją. 1964 m. sausio 22 d. šv. Kazimiero parapijos bažnyčioje buvo atlaikytos gedulingos pamaldos už velionio sielą. Po pamaldų buvo

nulydėtas ir palaidotas šv. Kryžiaus kapinėse.

Philadelphiajos ramovėnai liūdi netekę tauraus nario.

A.

JAUNO LIETUVIO KARIO NETEKUS

Daug Amerikoje gyvenančių lietuvių jaunuolių vyksta savanoriais ar pašaukti į karinę tarnybą. Daug iš jų dalyvavo Korėjos kare ir dabar yra visur jų išblaškytų. Kur tik JAV kariuomenė stovi: nuo Europos iki Pacifiko, nuo šiaurės Ašigalio iki tolimųjų pietų.

Prieš du metus, 1962 m. vasario

K A R Y S

1 d. į JAV kariuomenę savanoriu įstojo ir jaunas Čikagos lietuvis Vidas Milavickas. Jis čia gyvai reiškėsi, studijavo elektroniką, o į kariuomenę patekęs, buvo paskirtas prie raketų, nes buvo baigęs Illinois Technologijos institutą. Ir, štai tėvai, kovo 7 d. gauna telegramą, kad jų sūnus, vos 21 metų amžiaus, tragiškai žuvo eidamas pareigas Okinavoje, kur buvo Pfc laipsnio. Kovo 14 d. jis iš Biliūno koplyčios ir Nekalto šv. Panelės Marijos Prasidėjimo bažnyčios buvo nulydėtas į šv. Kazimiero kapines. Paliko nuliūdusius dar du broliukus, vieną sesę ir abu tėvelius, kurie jį mažą, tremties keliu, iš Lietuvos į čia atsivežė.

Bal. Braszionis

Remiantis "Draugo" pranešimu, 196 m. balandžio 5 d. Palangoje vėžio liga mirė mjr. teisininkas Juozas Remėkis, sulaukęs 70 metų amžiaus. Lietuvoje paliko trys sūnūs ir žmona Ona, Čikagoje brolis Vytautas ir Los Angeles sesuo Ona Navickienė.

1964 m. sausio mėn. 12 d. Čikagoje vėžio liga mirė mjr. Mykolas Mikalajūnas, sulaukęs 64 metų amžiaus. Velionis buvo kilęs iš Ukmergės apskr. Kovarsko valsė., Amerikoje išgyveno 14 metų. Palaidotas sausio 15 d. Čikagos šv. Kazimiero kapuose.

Paliko nuliūdusią žmoną Leontiną Čikagoje, dukterį Eugeniją su šeima Australijoje, seserį Nelę su šeima Floridoje ir svainį Joną Petrauską Čikagoje.

P. Erdvys

ISLEISTUVĖS PHILADELPHIJOJE

1964 m. sausio 19 d., Lietuvių Banko patalpose, įvyko skyriaus nario Simo Mockūno ir ponios Jadžės Mockūnienės išleistuvės. Prie gražiai paruoštų stalų (stalus paruošė ponios) susirinko gražus būrelis Tautinės sąjungos skyriaus ir Ramovėnų skyriaus narių pabendrauti ir atsisveikinti su mielu Simu ir ponija, kurie išvyksta į Čikagą nuolatiniam gyvenimui. Gražias atsisveikinimo kalbas pasakė Philadelphijos Tautinės sąjungos sk. p-kas J. Česonis ir Ramovėnų skyriaus p-kas Vincas Šaudzis, palinkėdamas nepamiršti Philadelphijoje drauge praleistų dienų. Atminimui įteikė skyriaus dovaną "Lietuvių Veteranų Sąjungos Pirminis Dešimtmetis 1950-1960", o poniai Mockūnienei, kuri buvo nuolatinė talkininkė ramovėnams rengiant Kariuomenės atkūrimo minėjimus, raudonų rožių puokštę. Greitai prabėgo pobūvio laikas, buvo

dar kartą atsisveikinta, palinkėta sėkmingos kelionės ir geros kloties Čikagoje.

LIETINIS PHILADELPHIJOS SKYRIAUS SUSIRINKIMAS

1964 m. kovo 2 d., Lietuvių Banko patalpose, įvyko skyriaus narių metinis susirinkimas. Skyriaus pirmininkas Vincas Šaudzis, atidaręs susirinkimą, paprašė susirinkusiųjų atsistoti ir tylos minute pagerbti sausio 18 d. mirusių skyriaus narių a. a. Petrą Jeskelevičių. Po to pakvietė Alfonsą Jurskį pirmininkauti susirinkimui, o Kazimierą Spakauską — sekretoriauti.

Skyriaus pirmininkas pranešė apie skyriaus valdybos veiklą per 1963 m. Didelių darbų nebūta, bet kas buvo užplanuota, tas buvo ir įvykdyta. Lankyta skyriaus mirusiųjų narių kapai, surengtas Kariuomenės atkūrimo minėjimas, pravestos rinkliavos Vasario 16-sios gimnazijai ir Lietuvių Fondui, talkininkauta rengiant Vasario 16-sios minėjimą. Mirus skyriaus nariui Petruį Jeskelevičiui, vieton gėlių vainiko, skyriaus valdyba nutarė paaukoti 15 dol. Vasario 16-sios gimnazijai.

Skyriaus išdinknas pranešė apie skyriaus išdą. Nario mokestį, pilnai ar dalinai sumokėjo 30 narių. Vasario 16-sios gimnazijai buvo surinkta iš narių 26 dol. (kiekvienas narys aukojo tik po 1 dolerį. Toks buvo skyriaus narių nutarimas) ir iš skyriaus kasos buvo pridėta 15 dol. tad gimnazijai nusiųsta 42 dol. Toliau sekė sunkiausias klausimas, tai valdybos rinkimai. Bet šis reikalas taip gražiai susiklostė, kad ir rinkti nereikėjo. Pirmininkaujantis pasiūlė, kad valdyba liktų dar vieniems metams. Valdyba nespėjo nė atsikvošėti, kaip susirinkusieji smagiai nuplojo ir, vadinasi, "rinkimai" buvo baigti. Liko ir ta pati revizijos komisija. Rinkimams praėjus, visi lengviau atsikvėpė. Toliau sekė 1964 m. veiklos plano aptarimas. Planas buvo priimtas. Klausimų ir sumanymų punkte A. I. pasiūlė, kad skyrius įstotų nariu į Lietuvių Fondą, tokiu būdu, kad kiekvienas narys aukotų po 2 dol., likusi suma iki 200 dol. būtų pridėta iš skyriaus kasos. Balsuojant šį pasiūlymą, "už" pasisakė 10 narių, "prieš" 3 nariai.

Ištekus susirinkimo darbotvarkėi, Al. Jurskis padėjo valdybai už darbą, o nariams už atsilankymą į susirinkimą. Toliau sekė prof. dr. Jono Puzino paskaita "Vasario 16-sios evoliucija". Po paskaitos buvo kuklios vaišės.

A.

ATSAKYMAS P. B. SVALIAI

Šių metų KARIO nr. 3-čiam Balys Svalia išbarė ir iškritikavo Ramovės Čikagos skyriaus valdybą, kad 1963 m. blogai veikė ir darydama išvažiavimus ar subuvimus, nepasiklausė p. Balio, kada jis galėtų dalyvauti, šeštadienį ar sekmadienį. Tuo tarpu, visi susirinkimai būdavo daromi tik sekmadieniais. Visiems Ramovės sk. nariams nebuvo sunkumu, visi dalyvaudavo, išskyrus p. Balį.

Toliau jis rašo: "Kodėl valdyba nešibeldė į ponios Sofijos Bartkus radijo valandėlės duris, kurios klausyto tūkstančiai?" Valdyba tą gerai žinojo, bet pamiršo, kad ten turi tokį veiklų narių, kuris nesilanko į susirinkimus ir subuvimus.

O, kas svarbiausia, kad p. Balys, būdamas valdybos narys ir dirbdamas p. Bartkus radijo stotyje žinių pranešėju, pamiršo, kad yra ramovėnas ir kad jam turi rūpėti Ramovės reikalai, kaip ir visiems ramovėnams. Jis, tačiau, nepaaukojo poros minučių paskelbti vienos kitos Ramovės žinutės.

Mano supratimu, p. Balys pats neveikia, o kitus kritikuoja.

K. Ramovėnas

II-sis Pasaulinis karas buvo pirmutinis ir vienintelis, kuriame Suomija dalyvavo kaip nepriklausoma valstybė. Jos karo jėgų Karinės istorijos tyrimo institutas baigė leisti 10-ties tomų dydžio "Suomen sota, 1941-45", kuriame keli bendradarbiai išsamiai ir tiksliai nušviečia suomių dalyvavimą šiame kare. Tomai buvo leidžiami, vienas po kito, 1951-1961 m. laikotarpyje.

V.

AUKOJO KARIUI:

\$4.00 — Žilėnas K., Cicero, Ill.;

\$2.00 — Kisieliūnas J., Somerville, NJ.

Po \$1.00 — Kraunaitis E., Andes, N.Y.; Sakalas P., Hamilton, Canada; Vėsa J., Rochester, N.Y.; Vyšnias-kas J., St. Catharines, Canada.

Nuoširdi KARIO padėka!

Dr. K. Jurgėlos knygą apie 1863 m. sukilimą išleisti auka prisidėjo:

Po \$10.00 — Petrušaitis P., Racine, Wisc. ir Vasiliūnas Iz. Somerville, Mass.; \$2.00 — B. Michels, Tunisas.

Nuoširdi KARIO padėka Rėmėjams

ECHO VALLEY lietuviška vasarvietė

Atidaryta ištisus metus. Lietuviai savininkai *Elena* ir *Julius GARMAL* visus maloniai kviečia atvykti. Iš anksto kreiptis:

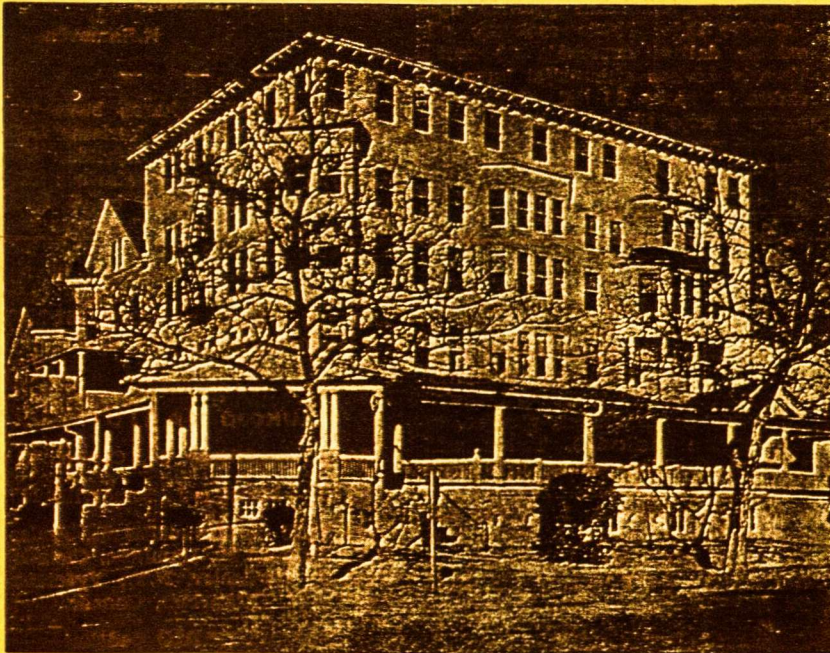
ECHO VALLEY, Echo Lake, Pa. — Telef.: 717-424-1920.

DZIAUGSMAS — POILSIS IR RAMYBĖ POCONO KALNUOSE

Kur vakar dienos malonumai — tampa rytdienos maloniais prisiminimais...

Puikūs ir patogūs kambariai su televizija, radijo ir voniomis, arba atskiri nameliai. Modernus baras, didelis maudymosi baseinas ir ežerėlis, 20 akrų miško, visokiausias sportas vasarą ir žiemą, šokiai ir geras lietuviškas maistas. Nuolaidos: organizacijoms, stovykloms, suvažiavimams

HOTEL NIDA CORP.

Visi maloniai kviečiami vasaros poilsiui prie Atlanto į viešbutį "NIDA" Asbury Parke, N. J., 7-tos ir Park Ave. kampe, telef. PR 4-7788. Švarūs kambariai, rami vieta, pigus ir skanus maistas.

Viešbučio salė išnuomojama įvairiems pobūviams. Prie viešbučio veikia restoranas ir baras. Patogus susisiekimas traukiniu ir autobusais.

Savininkai:

P. C. MAČIULIAI

Seventh & Park Avenues
Asbury Park, N. J.

Telefonas — PRospect 4-7788

Prenumerata JAV-se ir užsienyje:
Metams — \$6.00, pusmečiui — \$3.00,
atsk. nr. — 60¢. Skelbimai pagal su-
sitarimą. Pinigus siųsti šiuo adresu:

K A R Y S

916 Willoughby Avenue
Brooklyn, N. Y. 11221, U. S. A.

Cekius, arba "Money Order" adresuo-
ti "KARYS" vardu.

Keisdami adresą nedelsdami praneš-
kite KARIUI, pažymėdami naująjį
ir senąjį adresą.

*

Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami
KARYJE nevisada reiškia redakcijos
ar leidėjų nuomonę.

KARYS išleidžiamas kiekvieno mė-
nesio pradžioje. Jam skiriami straips-
niai turi pasiekti redakciją nemažiau
dvi savaites prieš išleidimą.